

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANITÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDÓNOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Husvét.

Irta: *Mihályfi Ákos dr.*

Az Úr Jézus dicsőséges föltámadása, miként Palapostol is erre nyomatékosan rámutat, hitünknek záloga, a kinyilatkoztatás igazságának biztosítéka. Husvét napja tehát a keresztény igazság diadal-ünnepé. Az egész világon harsogó alleluja nemcsak azt hirdeti, hogy Krisztus feltámadt, hanem hirdeti azt is, hogy vele együtt él az ő kinyilatkoztatása, az ő tanítása, melyért keresztrefeszítették, de legyőzni nem tudták, mert im, harmadnapra dicsőségesen föltámadt. Lehetséges, hogy az ő tanítását, az ő igazságát is keresztrefeszítik, eltemetik, követ hengeritenek rá; de ne féljete. Az ő igazsága sírjából is kikél: miként föltámadt ő maga, úgy tanítását is csak rövid időre zárják sírba emberek gonoszsága vagy ostobasága. Ez is föltámad már harmadnapra, hogy azután uralkodjék az emberek szíve és lelke fölött.

Bennünket, a katolikus tanügy munkásait különös vigasszal tölthet el ezen husvét gondolat. Hisz elég szomorúsággal látjuk, hogy megsokasodtak ellenségeink, akik az oktatás- és nevelésügyet teljesen laicizálni akarják. Mit jelent a laikus iskola? Azt, hogy az iskolából, a tanításból, a nevelésből ki legyen zárva Krisztus, ki az ő tanítása, kinyilatkoztatása, erkölctana; hogy az iskolában vallástan ne legyen, csak erkölctan, de csak olyan általános, vizenyős erkölctan, amelyet a zsidó, a buddhista, a mohamedán is elfogadhat, amely erkölctan az ő parancsait legfőkébb az ember józan eszéhez, egészségéhez és kulturájához szabja, azoknak semmi felsőbb szentesítést nem ad, de adni sem akar. Ilyen laikus iskolákat szervez ma már Franciaország, hirtől nálunk is Kármán Mór és minden szabadkőműves páholy. Ahol ezt a laikus iskolát megvalósítják: ott a Krisztus igazságát, kinyilatkoztatását eltemetik, sírba helyezik, követ hengeritenek rá, lepecsételik, még öröket is állítanak oda, hogy valahogy a tanítványok el ne lopják. Példa rá Franciaország, ahol gondos cenzura alá vetnek

minden iskolakönyvet, hogy a Krisztus neve abban elő ne forduljon; törvényszék elé idéznek minden püspököt, aki hitvallásos iskola mellett szót emelni merészel.

Ahol azonban a Krisztus igazságát ily módon keresztrefeszítik: ott ugyanaz történik, ami a Golgothán ment végbe Nagypénteken.

Ott elsötétül a nap, megrendül a föld és megrepednek a sziklák. Példa rá ismét Franciaország, ahol az erkölcsi érzék kihaló félben van a gyermeki szivekből s a gyermek-bűnösök száma is évről-évre növekszik, a felnőtt utonállók, az apachek megrendítették a francia főváros közbiztonságát, sőt az egész francia társadalom alapjai ingadoznak. Az egykor hatalmas francia néptörzset az elnéptelenedés, a kihalás veszélye fenyegeti.

Ha nálunk is a laikus iskola és az azt létesítő elvek jutnak uralomra: misem kerüljük el Franciaország sorsát. Ugyanazon okok ugyanazon eredményt szülik.

De ne féljünk, ne ijedjünk meg a szabadkőműves páholyok zajától s az ezek hatása alatt álló világsajtó larmájától. Ne tántorítson el bennünket semmi sem a Krisztus igazságától: ettől a ma annyiak által megvetett, leköpködött, kitesztott, keresztrefeszített, eltemetett kinyilatkoztatástól: maradjunk hozzá hívek, küzdjünk érte, sőt ha a kalváriára vezetik, a Cirenai Simon példáját követve segítsük vinni a keresztjét. Husvét napja biztosít bennünket arról, hogy Krisztus igazságát örökre eltemetni nem lehet. Föl fog támadni dicsőségesen. Lehet ugyan, hogy az a három nap — az emberiség történetében korszakok a napok — amíg a sírban lesz, népeknek, országoknak bukását, enyészését hozza magával.

De a Krisztus igazsága nem fog elrothadni a sírban. Föltámad dicsőségben. És akkor a sötétséget ismét napsugár váltja föl, a földrengés után az igazság diadalának békessége vonul szívekbe, a pedagógia kalváriájára is alleluja fogkövetkezni, melyet boldogan hangoztathat majdan minden Krisztushoz és az igazsághoz hiven ragaszkodó katolikus néptanító.

5 valódi
ann-féle
IOK
hetők közvet-
képviselőitől:
NDOR
k - tere 4.
tanároknak
tfizetés.

us ingyen!
ent - Pétervár.
tíga és London.

Árak: kö-
ja 1 kor.,
Nagyobb
bármilyen
259 5-5
ároly.

könyve
30 fill.
50 fill.
ingyen!
157 10-10

ÉZET
OTTÓ
rgonájának
k a koroná-
kotója, vil-
endezett cs.
rgonagyára
ay-utca 48.
ri szállító,
kiállítás-
ező fizetési
neumatikai
kat szállít
javításokat
kisméretes
lesit. ☐
ntarajzokat
esen küld.
04 2-52

okat
szállít
TSA
telep).
rendszer
pontos or-
zemináriu-
orgonák.
utolsó
lönös szá-
ngyen és
redélyezve.
93

Manning bíboros mint keresztény szociálpolitikus.

Írta: *Giesswein Sándor dr.*

Ami Németországban Ketteler volt, az volt Angolország számára Manning bíboros. Nem akarjuk most ez eloadásnak keretében ennek a gigászi és heroszi alaknak — aki előtt vallás- és osztálykülömbőség nélkül az egész angol társadalom meghajolt — egész nagy egyenlőséget jellemezni, csak az a szociális működését és szociálpolitikai érveit kívánjuk röviden feltüntetni. Elrajzával csak néhány vonásban foglalkozunk, hogy ebben a keretben szociális működésének súlyát annál jobban megérthessük.

Henry Edward Manning 1808. évben született Luttrellidgeben Heresford countyban. Atya az angol bank kormányzója volt s negyven éven keresztül az angol parlament tagja. Tanulmányait Harrowban és Oxfordban, a Balliol collegeben végezte. Egyetemi kurzusa befejeztével a gyarmattügyi miniszteriumban nyert alkalmazást. Azonban csakhamar ott hagyta a közelet pályáját. Visszatért Oxfordba és az anglikán klerusba fölvetette magát, praebendát nyert s mint szónok és publicista szép nevet vivott ki magának. 1840-ben chichesteri archidiákonus, 1842-ben az oxfordi egyetem hitazonoka lett. 1851-ben a rom. kath. egyházba térve át, nemsokára felvette az egyházi rend szentségét s mint a westminsteri egyházmegye papja 1860-ban a káptalan dekanja és apostoli protonotárius lon. Öt évvel később Wiseman kardinális utódja lett a westminsteri érseki székben. 1875-ben IX. Pius pápa bíborossá tette meg. 1892. január 14-én halt meg, kísérve egész Angolország részvéte által.

Az irkerdes volt az, ami Manning bíborost először a szociális kérdéssel szorosabb összeköttetésbe hozta. Mint az igazságosságot szerető és mindenben kereső férfiú, Manning felháborodással szemlélte azt az égbekiáltó gazdasági politikát, mely a zöld Erin gyermekeit fölcönfutókká tette s arra kényszerítette, hogy szép hazájukat odahagyva az Óceánon túl, Amerikában és Ausztráliában keressenek új hazát. Két ember volt Angolországban, aki felretéve minden előítéletet és ultrasovinisztikus elfogultságot, bár mindkettő testestől, lelkestől angol volt — sőt talán épp azért igazi angol — az elnyomott ir nép védelmére kelt. Gladstone és Manning voltak ezek a férfiak. Westminster érseke látta, hogy az ir népet az ő gazdasági s a vele járó erkölcsi nyomorúságából csak a homerule tudja megmenteni. Ezért kelt társadalmi, szociálpolitikai és tisztán politikai kérdésekben az elnyomottak védelmére. Tudták is ezt az írek, Vancouverslandtól New-Zeelandig. Volt néki külön tiszteletürsége írekből, kik önként sorakoztak melléje, midőn a nyilvánosság előtt megjelent: ezek kalapjukon zöld szalagot, derekukon zöld övet viseltek s jelvényt hordtak, melyben a shamrock (a löhere Írország nemzeti jelvénye) ölekezett Erin hárfájával. Temetésén 16.000 ir jelent meg testületileg s az „Irish Catholic” halála után így ír róla: „most az égen van és szent Patrick mellett térdénállva könyörög ércünk, mert Irland atyja volt.”

S az írek atyjából lett ő egyszersmind az angol munkások atyja. Az a sok ir, aki Angolországban keres munkát, volt az a csapat, mely néki a munkások szívéhez utat nyitott. Történt pedig ez valóban eklatáns módon a londoni dockmunkásoknak nagy sztrájkja alkalmával, mely 1889. évben kitört. Hogy

az egész mozgalom lefolyását és Manning vezető motívumait megérthessük, tudnunk kell, hogy az angol dockmunkások különféle, rendes foglalkozás nélküli, munkát kereso egyenekből toborzódnak össze. Van köztük tönkrement mesterember, földműves, szökött katona, foglalkozás nélküli pincér, sőt néha az intelligens körökből lefele csuszamlott existencia is. Ők maguk „the forlorn hope of the army of labour” — a munka hadseregének veszett reménye — névvel illették magukat. A sztrájk előtt óránként átlag 4 pennyt kaptak (40 fill.), de volt nap, amikor csak egy-két órát dolgoztak. Fő serelmök azonban az a munkásbörze volt, amelynek alaja kellett magukat vetniök. A dockmunkásokat ugyanis nem az egyes társaságok szerzöttették és alkalmazták, hanem közvetítők, akik azután formális alkuba bocsátkoztak, hogy ki végez köztüök az aránylag kis betért minél nagyobb munkát — a sweating system.

Régóta érezték ennek a lelketlen rendszernek nyomasztó voltát, de ez a szervezeten, folyton fluktuáló tömeg nem tudott magán segíteni, legfőlebb keserves panaszokban és durva kifakadásokban váltotta ki elégedetlenségét. John Burns, akkor foglalkozására nézve mechanikus, ma Angolország munkáminisztere, éveken át agítalt az elhagyatottak között, szervezte, bátorította őket, míg végre a gázmunkások sikeres sztrájkmozgalma megadta az impulzust arra, hogy 1889. augusztus 13-án háromszáz dockmunkás sztrájkba lépett — a sztrájkolók száma néhány nap alatt 60.000-ra, később egy negyed millióra nőtt.

A munkások követelése a következők voltak: Óránként 5 penny díj, naponként legalább négy órai elfoglaltság és a közvetítők mellözése.

Se a munkaadók, se a munkások nem akartak engedni: az utóbbiak a világ minden részéből kaptak segítséget, csak Ausztráliából 25.000 fontot küldtek. A sztrájk maga a legnagyobb rendben, minden erőszak és excesszus nélkül folyt le. Pénzt a munkások nem kaptak kézhez, csak bonokat, melyekért ellátást nyertek a kijelölt helyeken. Részeges sztrájkoló nem fordult elő.

De Britannia kereskedelme pangott, a világ minden részéből jövő hajók ott vesztegeltek a kikötőben rakományukkal. Szeptember közepéig több millió fontra rugó kára volt a kereskedelemnek.

Sem a Lordmayor, sem London anglikán érseke nem ment semmire sem a békeközvetítésével. Ekkor Manning rászánta magát a nagy munkára, hisz atyja és egyik testvére valamikor a docktársaságnak elnöke volt, így tehát a dolog nem volt előtte idegen. Element Norwoodhoz, a dock főfelügyelőjéhez, de eredmény nélkül. Azonban midőn a hivatalból távozott, a munkások ezrei örömrivalgó ovációkkal fogadták az ősz kardinalist. Néhány napra rá John Burns megjelent a westminsteri érseki palotában, hogy a bíborossal a teendőkről értekezzen. Másnap az akkori munkásvezér így szólt a látogatásról a sztrájkolókhoz: „Először beszéltem életemben ezzel a fenséges öreg úrral. Mondhatom, az ő nyugodt és határozott lelkülete mélyen meghatott és én biztosíthatlak beneteket, hogy ő nagyon érdeklődik ennek a sztrájknak kimenetele iránt és rokonszenvez a ti sorsotokkal. Ő előttem annak a reményének adott kifejezést, hogy ti megmaradtok abban a nemes viselkedésben, melyet eddig tanúsítottatok. Én, midőn lakását elhagytam, éreztem magamban, hogy több reményt és bátorságot merítettem ebből a társalgásból, mint soha életemben másnak szavaiból.”

Manning megismételte közvetítő kísérleteit; a munkaadók végre beleegyeztek, hogy novembertől kezdve megadják óránként az 5 penny munkabért, addig azonban a régi feltételek maradtak. Manning a sztrájkvezetőket egy közeli kath. iskolába hívta össze. Itt előadta a békefeltételeket és mikor látta, hogy a vezetők nagy része habozik és nem akar a következményekért felelősséget vállalni, Manning így szólt hozzájuk: «Uraim, ha az én békeközvetítésemet visszautasítják, én magam fogok a sztrájkolókhoz beszélni. Köztük 25,000 az én leki gyermekem és ők hallgatni fognak reám». Ez hatott, a meggyezés létrejött és szeptember 16-án a dockmunkások ismét munkába léptek.

Ezt a diadalt, melynél szebbet semmiféle Imperator vagy hadvezér ki nem vívott, Manning azokkal a keresztény szociálpolitikai elvekkel vívta meg, melyeknek egész életében rendíthetetlen híve volt. A sztrájk kiegyenlítése körül való buzgókodása miatt valaki azt mondta Manningről, hogy a szocializmussal tart. Midőn ezt a biborosnak tudtára adták, azt felelte: «Ej bizony én ezt nem is tudtam; amit mások szocializmusnak neveznek, az előttem keresztény kötelesség».

A nép szeretete volt az, ami Manningot az ő szociális munkáiban vezette s ő mindenben az erkölcsi értéket kereste. Ez emelte fel az ő törekvéseit a mindennapi népboldogítók közönséges tiradái fölé. A nép erkölcsi javát jöletétől elválaszthatatlannak gondolta, azért is küzdött oly állhatatosan, nemcsak szóval és buzditással, hanem nemes példájával az alkoholizmus ellen és a mértékletesség mellett; ő maga, hogy másoknak példát adjon, teljesen tartózkodott minden szeszestől.

A munkáskérdéssel sok beszédében és dolgozatában foglalkozik. Feltűnést keltett az az előadása, melyet 1874-ben Leedsben tartott, abban az időben, mikor még az orthodox (liberalis) nemzetgazdasági iskola teteleit megdönthetetlennek tartották. A liberális sajtó részről heves támadásoknak is volt kitéve, de Manning ezzel nem törődött, hanem az igazság tudatában haladt előre útján.

Azonkívül Manning levelezésben állott a művelt világ keresztény szociológusaival és e levelekben is sok érdekes kijelentését találjuk az ő magas szociálpolitikai felfogásának.

Mindezekben különös előszeretettel emlékezik meg a munka erkölcsi értékéről és ebből kifolyólag értékelte ő a dolgozó embert. «A munka — így szólt a leeds-i konferencián — a gazdagság forrása. A tőke csak haszontalan szerszám, ha az ember szellemi és testi ereje nem váltja át értéké. A modern ipar minden vívmányának és fölfedezésének, melyre századunk büszke, a kiinduló pontja a munka s azért a munka definícióját így adja meg: a munka szellemi és testi erőnknek hasznossá tétele a mi saját és felebarátunk javára. A szellemi erő kigondol és rendelkezik, a testi erő ezt véghezviszi, e két elemnek együttes működése által jön létre minden termelés s azért mind-egyiket meg kell becsülni. A pogányság a munkának ezt az értékét nem ismerte, de a kereszténység a munkát visszaállította istenakarta természetes méltóságába». Ez a beszéd persze nem tetszett azoknak a fáileknek, melyek eddig Adam Smith, Ricardo s Malthus szavaihoz voltak szokva.

Gyönyörű szavakat írt erről a dolgról Harmelhez a val-de-boisi gyárhoz, aki gyárában a keresztény szociális elveket megvalósította s ott nevezetesen a hasznosztalékot is meghonosította, úgy hogy

a munkásokból bizonyos tekintetben részvényesek lettek. «Felhasznalom ezt a napot — így ír 1890 május 1-én kelt levelében — hogy a békés májusi munkásünnep alkalmából a katolikus munkások körök minden tagját és vezetőket szívből üdvözöljem. 1848 óta nem volt még oly határozottan egységes és állandó mozgalmunk, mint a munkásoké. Akkor a mozgalom politikai és forradalmi irányzatú volt, ma ipari és békés természetű. Az itt-ott előforduló sajnálatos rendetlenség nem bélyegezheti meg azoknak a millióknak törekvéseit, kik a föld minden országában nyugodtan és tisztességesen védik iga-zaikat. Mert nincs kétség, hogy okvetlenül kell valamit tenni aziránt, hogy a munka illő megbecsülésben részesüljön, és a munkaidőt korlátozzák, úgy hogy a munkás élete emberhez méltó és családjának hasznos legyen. Hisz eléggé tapasztaljuk azt, hogy a túl-hosszú munkaidő és a bér bizonytalansága a mi nagy ipari központjainkban nemcsak a férfiakat, hanem a nőket is elvonja a családi élet kötelességeitől és a családi otthon ügyszólván lehetetlenné teszi. Három dolog az — mondja tovább — amire szükségük van azoknak, kik a munka után élnek, hogy boldogok legyenek. Az első az Istenben való hit és az ő törvényei iránt való engedelmisség. A második a munkaadó és munkás közti jó és szívélyes viszony. A harmadik pedig a munkabérek arányosítása a munka által létrehozott haszonhoz, ami által munkaadó és munkás meggyőződik arról, hogy érdekeik azonosak és boldogulásuk egymáséval el nem választható».

A szociális tanulmányok előmozdítására Marseilleben 1890. évben egy új folyóirat keletkezett a «XX. Siécle» név alatt, a szerkesztőség Manningnak is elküldte próbafüzetét, mire a biboros a következő jelentősegteljes szavakkal válaszolt: «Minket eddig a túlhajtott individualizmus félrevezetett, de a jövő század meg fogja mutatni, hogy az emberi társadalom nagyobb és nemesebb minden individualizmusnál. Ezt a tanítást, melynek alapja a természet törvénye és a kereszténység, üres szófecsérlők és a kapitalisták szocializmusnak bélyegezték; de a jövő meg fogja mutatni egész világosan, hogy a világ szociális helyzete a munkán alapszik... A modern (t. i. az ú. n. klasszikus nemzetgazdasági) iskola ravasz és raffinált világreformátorainak korszaka lejárt. A huszadik század egészen a népé lesz és a keresztény élet elvei alapján az általános jólét megvalósítására törekszik».

A nép alatt Manning azt a dolgozó népet érti, melynek munkájából nő ki végeredményében egész haladásunk és civilizációnk s amelyet nem szabad a tőke önkényhatalmának védtelenül kiszolgáltatni. Mert a munka ugyan keresztény kötelesség, de épp azért a munkának megvannak a maga jogai, ezt fejtegeti Manning a «The dignity and the rights of labour» című iratában. A szociális béke nagy problémájának kulcsa — így ír Manning — a tőkének és munkának egymáshoz való viszonyát rendbe hozni. A munka a munkásnak egész vagyona. Alapja az ő testi szervezetének ereje és jártassága, melyet az akaratból származó energia és a szellem tehetségeiből fakadó ügyesség tesz tökéletessé. A munkát én eleven tőkének nevezném s ebben a mi angolszász ősünk példáját követem, kik csordáikat és szolgálóikat eleven pénznek (live-money) nevezték. A munkának, vagyis az eleven tőkének az a sajátosság van, hogy bárhova áthelyezhető s ennélfogva értékét mindenütt fönttartja tulajdonképpen a munka termelte a pénzt és teszi azt újból értékessé. A pénzt azonban fel

tökének nevezem, mert minden ereje és hasznos volta a munkástól származik, akik által gyümölcsözővé lesz. Ennek a kétféle tökének egymással összeköttetésben kell lennie, különben nincs semmi haladás. Tőke és munka egy lovon nyargal, mondja Adam Smith. De ha két ember egy lovon nyargal, kell, hogy az egyik elől legyen, a másik hátul, mert egymás mellett nem férnek el. Tegyük fel, hogy a tőke ül elől, amennyiben már az elért sikert képviseli, mégis a hátul ülő munkának vele kezét kell fognia. Tökének és munkának egymást kell támogatnia, mert számtalan kötelek egymáshoz fűzi.

A nemzetgazdaságot ugyan azt mondja, hogy a tőke és a munka egymáshoz való viszonyát a kínálat és kereslet törvényei szabályozzák. Manning azonban a liberális nemzetgazdaságnak — melyet más helyen gyászos tudománynak (dismal science) nevez — eme tételével nem tud megbarátkozni. «A gazdasági törvények — így folytatja — nem alkalmazhatók a munkás tevékenységére, mert a munka nem áru, nem olyan tárgy, melynek értékét a gazdasági törvények szabják meg, hanem emberi és szociális működés, mely erkölcsi következményeiben az egyént és a családot érinti».

Hamis felfogásnak mondja azt, hogy a munkás segíthet magán a sztrájk által — ezt is a liberális nemzetgazdaság állította fel — mert ebben a küzdelemben is a munkás rendszerint a gyengébb fél. Az eleven tökének mindennap ennie kell, a holt tőke alhatik nyugodtan, az várhat. Az sem áll, hogy a munkás maga válogathatja munkaadóját s hogy szabadon egyezkedhet, mert akárhányszor a szükség kényszeríti a munkást akár arra is, hogy a zsarolóhoz szegődjék be.

Szóval a szabad munkaszerződés mellett mindig a munkaadók a korlátlan urak s innen van, hogy ezt a rendszert annyira dícsérik ezek az érdekeltek és minden békeközvetítést és egy harmadik, pártatlan félnek beavatkozását visszautasítják. Ők azt mondják, hogy a munka szabályozása a magunk és a mi alkalmazottaink magánügye. Én — így szól Manning — azt mondom, hogy nem az, mert a munka nem olyan áru, melyet a munkás elad és a munkaadó megvesz és a csereviszonyok nem egyformák, mert a szükséglet nem egyenlő mindkét félnél.

«Jól tudom, hogy nehéz dolgot pengetek, — így végzi Manning fejtegetését — de azt hiszem, hogy nyugodt lélekkel és az igazságosság szeretetével kell vele szembe szállani és azzal a föltett szándékkal, hogy az anyagi érdekeket a második sorba kell állítani, az elsőbe pedig a munkás erkölcsi és családi életét. Azért én azt az elvet vallom, hogy ebbe a rendezésbe a törvényhozásnak bele kell szólania. Hogyan és milyen mértékben? Ezt általánosságban eldönteni nehéz dolog».

Mindazonáltal a részletekre nézve, nevezetesen a munkaidőre vonatkozólag is állít fel egyes pozitív tételeket. Minden munkára nézve ugyanazt a szabályzatot felállítani ellenkezik a józan észszel. Bányászoknál és más nehéz munkánál a 8 órás munkaidő maximum teljesen indokolt, könnyebb természetű munkánál azonban 10 órás munkaidő nem látszik túlzottnak. Családanyáknak a házi otthonon kívül a nagyiparban való alkalmazását a nő családi kötelességeivel nem tartja összeegyeztethetőnek. Máskülönben pedig nők napi 8–10 órán túl nem volnának munkára alkalmazhatók. Gyermekeket pedig mindaddig nem szabad munkába állítani, míg nevelésük befejezve nincsen.

Manning, ki hazájában a munkásoknak a Trade-unionokban való tömörülését és a tömörülésnek üdvös eredményeit látta, meg volt győződve arról, hogy a munka a tőkével szemben csak úgy tudja megtartani egyenrangúságát, ha szervezve van. A szakszervezetben látta a munkáskérdés gyakorlati megoldását s mintegy nemzeti büszkeséggel emlegette azt, hogy ez a szervezkedés az angol nép nemzeti tradícióhoz tartozik. Akármennyig megyünk vissza az angolszász történelem folyamán, — így szól Manning — mindig ott találjuk azokat a társulásokokat, melyek nálunk *guild* név alatt léteztek. Ezeket a szervezeteket — így folytatja — melyek különben minden művelt népnél feltalálhatók s amelyek részint vallásos, részint kölcsönösen segélynyújtó céllal bírtak, elsorendű szociális szükségletnek kell tekintenünk.

Hasonló értelemben írt a lüttichi kongresszushoz intézett levelében (1890), melyre agg kora miatt személyesen nem jelenhetett meg. A munkásszervezetek — ezt fűzi még hozzá — egyszerűsége nagyban előmozdítja a társadalmi békét, amennyiben úgy a munkaadók, mint a munkások egyesületeket alkothatnak és így a differenciákat kiegyenlíthetik.

Nagy örömmel üdvözölte ezért Decurtius törekvését egy nemzetközi munkásvédelmi intézmény létesítése iránt. «A legszegényebb munkásembernek is — így írta svájci szociológusához — épp úgy mint a gazdag és művelt embernek szüksége van néhány órára, melyben lelki értékével foglalkozik, különben géppé vagy teherhordó állattá alacsonyodik. És milyen lesz aztán a nemzet, melyet ezek a lealacsonyított emberek alkotnak? Milyen lesz ott a családi, politikai és szociális élet? Ime, ide vezetett bennünket a túlhajtott individualizmus és az utolsó félszázad nemzetgazdaságtana». A munkásszervezetek szükséges volta vezette arra, hogy a római szentszék előtt a munka lovagjainak (Knights of labour) egyesületét védelmébe vegye. Ezek az egyesületek, melyek Amerikában alakultak, némely kanadai püspök előtt aggodalmasnak látszottak, minthogy részben titkos társulatok voltak és tagjaikat esküvel titoktartásra kötelezték. A püspökök ezért azokat holmi szabadkőműves egyesületeknek vélték és aggodalmaik eloszlatása végett Rómába fordultak tanácsért. Gibbons baltimorei bíboros érseken kívül főként Manning bíboros fejtette ki az apostoli szentszékhez intézett memorandumában a munkásszervezkedés ekonomiai szükségességét és miután nagymesterük, Powderley, az esküt kiküszöbölte, a római szentszék a «nil inmovetur» kimondotta, aminek folytán a munkások társulatukban lelkiismeretük megterhelése nélkül megmaradhattak. Nagy érdeklődéssel kísérte Manning a nemzetközi békemozgalmat s ennél fogva a békeliga alelnökségét szívesen elfogadta.

Midőn e nagy főpap kiváló szociális érzékéről és körültekintő tevékenységéről megemlékezünk, mi sem tehetünk egyebet, mint hogy Manning egy protestáns életírójának, Préssensé francia akadémikusnak szavait ismételjük, melyekkel a Manningről írt tanulmányát befejezi: «Midőn szemünk előtt áll ez a kimagasló alak, mely a komolyság és szeretet, az aszketizmus és karitás összetételéből alakult ki, midőn ennek az embernek emlékezetét felidézünk, aki a hatalmat csak azért szerette, hogy azt legnemesebb alkalmazásával megszentelje, egy szóra nyílik ajkunk egész önkéntlenül, amely szóval az ő egész életfolyását egybefoglalhatjuk: Ecce sacerdos magnus — ime egy valóban nagy papi lélek».

Népoktatásunk függő kérdései.

Irta: *Ember Károly.*

VII.

A gyermeklélek tanulmányozásának módszere.

A nevelésnek ezen szönyegen levő kérdéséről elmondtam mindazt, ami alapul szolgálhat a gyermeklélek tudományos tanulmányozásához. Most már ismerjük: minek tekintjük a teremtett gyermekembert és mi vezessen annak tanulmányozásában s végül, hogy mi kívánatik ahhoz minden tanítóra nézve, hogy a tanulmányozást a nevelés céljának sikere érdekében kellően végezni tudja. Következésképpen ezután a tételnek azon része, mikor bevezetem olvasóimat az iskolába, a gyermekszereg közé s a vázolt elvtételek alapján tényleg megkezdem a gyermeklélek tanulmányozását, a gyakorlott nevelő szerepében.

De ennek rendszeres tárgyalása egy közlemény keretében alig szorítható. Erről könyvet kell írni, amely a magyar gyermek- és néplélek sajátosságainak alapjára helyezkedik s részletesen taglalja az egyes lelki-erők fejlesztését, nevelését. Azonban szolgálatot vélek teljesíteni már azzal is, hogy ha egyes kiváló lelkibűvár pedagógusnak e tárgyra vonatkozó tanulmányait olvasóimmal megismertetem és a tanulmányozás módszerének kereteit megadom. De mielőtt ezekre rátérnék, miután a IV-ik egyetemes kath. tanítói gyűlés tárgyalásra kitűzött tételekre való tekintettel értekezem témámról, az eddig elmondottakból a következőket vonom le, mint olyan igazságokat, amelyekre nézve népnevelésünk érdekében a kongresszus irányító megállapodásokat termelhet.

Hogy minél több oly nevelőnek örvendhessenek népiskoláink, akik a gyermeklélek öntudatos tanulmányozására építik nevelésük és tanításuk módszerét: szükséges, hogy a tanítói egyéniség képzése tanítóképzőink nevelési rendszerében jobban kidomborítsák. Evégből a tapasztalati lélektan, mint a tanítónak egyik legfontosabb tudománya, a tudományos elméleti képzés minden feltételének megfelelően adassék elő. Ezzel elítélő kritikát mondunk a lélektan mai oktatási módjáról, midőn azt mint okszerű tudományt — a tanterv előírása szerint — neveléstani útmutatásokkal kapcsolatosan kell előadni. Mert hogyan lehet csak egy lelkierő fejlesztéséről is okszerűen tárgyalni a tanítójelölteknek anélkül, hogy a lelkierők kölcsönös viszonyát, egymásalá, főlé és mellérendeltségi szerepét ne érintsük. Hogyan tanulhat p. o. tanítójelölt a képzelőtehetség fejlesztéséről, amíg a teljes emberi természetet és annak lelkierőit nem ismeri? Tehát csak akkor térjen át a tanítóképzés a tapasztalati lélektan mint alkalmazott tudomány tárgyalására a neveléstan és oktatástan körében, midőn már a tanítójelöltek a lélektan mint okszerű tudományt ismerik.

Igy képezhetünk csak oly tanítókat, akik a gyermek egyéniségét tudományosan, tehát céltudatosan tanulmányozni, megismerni tudják.

Most ezután lépünk az iskolába és foglalkozunk a gyermeklélekkel.

Első szabály, hogy a gyermek testi és lelki állapotait, mint az egységes emberi természet megnyilatkozásait tekintjük és vizsgáljuk azon kölcsönös együttműködésben, melyben az emberi természet kettsége érvényesül.

Másodszor, a gyermeklélek fejlődésének fokozataira szigorú tekintettel végezzük megfigyeléseinket, tanulmányozásunkat.

A pedagógia e tekintetben megkülönbözteti az érzéki élet és megismerés (1—8 év), az értelmi élet és megismerés (8—12 év), az ideálok és eszmék életkorát (12—15 év).

A népiskola ezidőszereint 6 éves korban veszi át a szülőktől a gyermeket, hogy azt rendeltetésének megfelelően ezentúl rendszeres, tervszerű nevelésben és tanításban részesítse.

A rendszeres iskolai nevelést tehát abban a korban kezdjük meg, amikor a gyermek az érzéki világ körében él. Testileg még erősen fejlődésben van. A körülötte levő világot csak annyiban fogadja lelkileg is magáénak, amennyiben az minden hatásával az ő érzéki életét foglalkoztatja. Innen van, hogy a gyermek csupa szem és fül; ezért életeleme a játék, amely legváltozatosabb munkában tartja őt és ezért foglalja el őt csak az a tanítás és veszi hatalmába csak az olyan nevelés, amely számol az ő folyton cselekvő lelkének ösztönszerű törekvéseivel, megismerési és érzelmi képzeleti által fölkellett vágyaival és hajlamaival.

És ebben a körülöttünk nyüzsgő avagy a mostani rendszer mellett még padokba kényszerített társaságban, ha gyermek tudunk lenni a gyermekkel között, megismerjük:

1. a testileg egészséges avagy beteg gyermeket;
2. feltűnnek előttünk a különböző gyermektípusok úgy ismerő tehetségük, mint törekvéseiket befolyásoló érzelmeik árnyalatai szerint.

(Folytatása következik.)

Iskolai harc az Egyesült-Államokban.

(f.) Sokszor és sok oldalról hallatszik a nagy szabadság dicsérete, melyet a «stars and stripes», az Északamerikai Egyesült-Államok csillagos és savos lobogója alatt a katolikus egyház élvez; ez a szabadság azonban magában véve nem sokat ért volna, ha nem jár vele kapcsolatban a katolikus erők teljes kifejtése minden téren és első sorban az iskola terén. Hogy ma az Egyesült-Államokban a katolicizmus olyan impozáns helyzetet foglal el, ez első sorban a vallásérkölesi elemi iskoláknak, a plébániai iskoláknak köszönhető. Ezek nélkül — melyeket a katolikusok teljesen a maguk áldozatkészségéből tartanak fel — az állami iskolák, melyek teljesen felekezetenküliek, nem nyújtottak volna biztosítékot új katolikus nemzedékek felnevelésére és a bevándorlottak a második, harmadik generációban valószínűleg elszakadtak volna az ősi hittől vagy legalább teljesen közönyösek lettek volna iránta.

Az amerikai katolikusok — gyakorlati példából okulva — teljesen tisztában vannak ennek a tételnek az igazságával és valóban elismerésre, sőt bámulatra méltó áldozatokat tudtak hozni plébániai iskoláikért. Joggal írja *Messmer* milwaukei érsek: «Ha van valami, amire az amerikai katolikusok igazán büszkék lehetnek, nem a mindenfelé emelt templomok száma, nem is pompás székesegyházak, melyeket sok városban építettek, még a nagy körházak, árvaházak, menhelyek sem, melyek katolikus pénzen épültek, hanem mindenekelőtt az 5000 plébániai iskola, 225 «college» fiúk és 696 «academie» leányok számára, melyeket több mint 35 millió dollár (175 millió korona) áldozattal tartanak fenn és melyekben két millió katolikus gyermek nyer oktatást anélkül, hogy ez az államnak csak egy fillérébe

kerülne. Ezek a katolikus iskolák az Egyház legbecesebb birtokai az Egyesült-Államokban és egyúttal a legnagyobb áldásforrása szerett hazánkra nézve.

A katolikusok által teljesített anyagi áldozat nagyságát akkor mérlegelhetjük leginkább, ha megdölgöljük, hogy nekik az összes államokban adófillé-reikkel még a vallástalan állami iskolák fentartásához is hozzá kell járulniok. A felekezettek is valamennyien érzik a szükségességet, hogy külön iskolákat tartsanak fel a felekezettelen államiak mellett: a »Szabad egyház a szabad államban» elve mellett ez szükségyszerű kényszerűség.

A »Szabad egyház a szabad államban» jelszava szabadkőműves, egyházellenes gondolat és mi sem természetesebb, mint hogy az egyház és általában a valóságos élet ellenségei csak takarónak használják, mellyel minden pozitív hit ellen való gyűlöletüket leplezik. Mihelyt sikerül a jelszónak teljes érvényt szerezni — mint Amerikában — nem elégszenek meg az elért eredménnyel, hanem tovább mennek egy lépéssel és nyílt harcot viselnek az egyházi intézmények, elsősorban a valláserkölési alapon álló iskola ellen. Akárcsak Európában, Amerikában is felhangzik az új jelszó: »Harc a klerikális iskola ellen!»

Épen a legújabb időben bámulatos egyöntetűséggel — a szabadkőművesek Amerikában nagyon jól van szervezve — indul meg a támadások tömege a legtöbb északamerikai államban a valláserkölési alapon álló, elsősorban természetesen a katolikus iskolák ellen. A taktika ebben a harcban természetesen egészen más, mint nálunk. Teljesen anyagi téren folyik azáltal, hogy a felekezettelen állami iskolát óriási anyagi előnyökben részesítik — amihez persze a katolikusoknak is hozzá kell járulniok — és így a plebániai iskolákat is nagy anyagi áldozatokkal terhelik meg, ha versenyképesek akarnak maradni.

A legklasszikusabb példát erre Wisconsin állam törvényhatósága nyújtja, mely elé a mult hó közepén több idevágó indítványt terjesztettek. Az egyik azt tervezte, hogy az állami iskolák ingyen tankönyveket adnak növendékeiknek, a másik ingyen utazást akar az állami iskolába járó gyermekeknek biztosítani, a harmadik az állami iskolák tanítóinak nyugdíját emelné fel; sőt van olyan indítvány is, mely az állami iskolák tanulóinak szabad élmezést biztosít.

Már most az így keletkezett kiadástöbbletekhez katolikusoknak és protestánsoknak természetesen szintén hozzá kellene járulniok és a számukra használhatatlan állami iskolákra több adót fizetniök. De ez még nem elég. Ha azt akarják, hogy iskoláik versenyképesek maradjanak, azokat is megfelelő módon el kell látniok a kvalitásokkal, melyeket az állami iskolák nyújtanának. Hogy az így keletkezett anyagi terheket bírják-e, az már más kérdés.

Ez most a legnehezebb kérdés Észak-Amerika katolikusai számára: valósággal a lét vagy nem lét kérdése. Csak energikus, céltudatos, szervezett fellépés segíthet. A katolikusoknak összefogva a protestánsokkal, egyrészlől harcolniök kell az állami iskolákra fordítandó túlzott terhek ellen; másrészlől követelniök kell, hogy az állam megfelelő módon támogassa a valláserkölési alapon álló iskolákat is, melyeknek kulturális munkája kétségtelen; végül pedig minden eshetőségre készen biztosítaniök kell anyagilag plebániai iskoláikat hagyományok, gyűjtések, iskolai alapok létesítése áll. A jövő nem azé, kinek remek plebánia temploma, hanem akinek jól felszerelt ple-

bániai iskolája van. »A kultura nyugat felé halad (Amerikában a keleti államok a műveltebbek) — mondta Zardetti érsek, de a kulturharc is nyugat felé halad, már pedig a kulturharc csatátere az iskola.

Ezek a nagy veszedelmek indították Messmer milwaukei érseket arra, hogy remek és gyakorlati pásztorlevelében hívja fel a katolikusokat a védekezésre. »A legszentebb kötelesség — írja — hogy minden rendelkezésre álló eszközzel védelmezzük a plebániai iskolák teljes és tökéletes függetlenségét és szabadságát minden igazságtalan és szükségtelen állami beavatkozással szemben. Mi iskoláinkat az állam segítsége nélkül alapítottuk, az állam nélkül fejlesztettük és tartottuk fent azokat, az állam nélkül emeltük mai virágzó fokára és ha Isten akarja, tovább is végezzük az állam nélkül ezt a munkát. Nem mondom, hogy visszautasítanám az állami segítséget, mely bennünket kulturális munkánkért joggal megillet. Vizsgáztassa meg az állam tanulóinkat és ha megfelelő munkánk az állam által felállított követelményeknek, akkor a méltányosság szerint járuljon is hozzá iskoláink fentartásához.»

Rámutat a körlevél a betervezett indítványok igazságtalanságára. A katolikusok két és fél, a protestánsok egy és fél millió dollárt takarítanak meg az állam számára évenként az általuk fentartott iskolákkal. Méltányos-e tehát, hogy most már az állami iskolákra is többet kell adniök, mint eddig — anélkül, hogy valami hasznuk lenne belőle?

Az érsek erélyes ellenállásra, az összes törvényes eszközök felhasználására hívja fel híveit a tervezett méltánytalanság ellen és példáját a püspöki kar többi tagjai is követni fogják. Remélni lehet, hogy a katolikusok összetartása meg fogja hiúsítani a hitvallásos iskolák ellen indirekt tervezett merényleteket.

A büntetés pedagógiája.

Német forrás után: *Ovenden Möríc.*

Büntetni kell. Ezt nem akarjuk vitatni, sem pedig a tulzáshba vitt elpuhító pedagógiáról nem akarunk beszélni. Hanem a büntetés pszichológiai mélységéről nem szabad megelégednünk; és ez is még munkára váró terület gondolkozó pedagógusok számára. Ezen pszichológiai mélységű büntető pedagógiát a legkönnyebben úgy oldhatjuk meg, ha azt a tömegpedagógiával hozzuk összefüggésbe. Ha sikerült a tömeg szellemével ezen összefüggést létrehozunk, akkor már a büntetés pedagógiája is ebből kifolyólag megfinomult, mert már nem lesz nehéz fölébresztetni a tanulóiban azt, hogy a büntetést megértsek és akarják is.

Tegyük föl, hogy az iskolában lopás történt. A tettest mindenki ismeri. Társai ezért megvetik és nem akarnak vele többé érintkezni. Elegendő-e ily esetben, ha a tettest szigorúan megbüntetjük, esetleg testileg megfenyítjük? Lehetséges, hogy a tettes így is komolyan megjavulna. Én azonban azt hiszem, hogy a tettes egész egyéniségét és személyét is figyelembe kell vennünk. Vajon nemcsak megszokásból lopott-e? Nem alkalmi tolvaj-e? Nem bízta-e föl egyik társa? Irigységből lopott-e vagy tán gyűjtési szenvedélyből? Milyenek a tettes családi (jólét, szegénység) körülményei? Testileg egészséges-e, vagy gyengült, tehát van-e elég erős akarat? Milyen tárgyat lopott? (Élelmiszert, használati tárgyat vagy pénzt?) Röviden: nem elég a ese-

elé halad-
(k)— mon-
ugát felé
iskola.

Messner
gyakorlati

t a véde-
— hogy

mezzük a
nségét és
kségtelen

ünk az
m nélkül

állam nél-
n akarja,
munkát.

az állami
nkánkért
tanulóin-

felállított
g szerint

ntványok
él, a pro-
k meg az

tott isko-
az állami
— anél-

örvényes
tervezett
kar többi

a katho-
tvallásos
ket.

ja.

em pedig
akarunk

mélysege-
nég mun-
számára.

gogiát a
a tömeg-

került a
hozunk,
kifolyó-

ölébbresz-
megértsek

történt.
gyvetik és

idő-e ily
ük, eset-
y a tet-

ban azt
zemélyét

ak meg-
Nem biz-
t-e vagy

ttés csa-
eg egész-
rós aka-

haszná-
ég a ese-

lekedtet tisztán csak erkölcsi szempontból mérle-
gelünk, mert az főleg arra szolgál, hogy kényszer-
ítsen bennünket a közbelépésre. De hogy ezen
közbelépés miként történjék, annak mindig az egyé-
niségtől kell függnie. Azonkívül mi elsősorban nem
bírák vagyunk, hanem nevelők, tehát hivatásunk
kötelez arra, hogy a tanulón alkalmazunk. Mert
teves lenne az, ha csak a javítóintézetek számára
megérett tanulók részére tartanók ezt szükségesnek.

Mindenesetre normális gyermekek számára is
létezik javító pedagógia. És a javítás sem áll mindig
a büntetéssel kapcsolatban. A legfőbb dolog a bünte-
tés módozatának és a büntető eljárásnak a megválasz-
tása. Itt lehetséges bizonyos finomság. A fenti eset-
nél tehát főleg figyelniünk kell 1. a tettes egyéni
megbírálására (a lopás okait kutatni), 2. a büntetés
célszerű megválasztására és 3. a büntető eljárás
módjára.

Ezen utóbbi eset különösen azért fontos, mert
minden egyes tett, mely nyilvános, vagyis amelyet
a többi tanulók is ismernek, bizonyos hatást gya-
korol úgy a tettes, mint a többiek lelkiismeretére.
Elsősorban is bizonyos várakozást idéz elő: megbün-
tetik-e a tettest, mily mértékben büntetik meg?
Ehhez járul a visszaemlékezés előbbi esetekre.
(Ezen témával még nagyon keveset törődünk a bünt-
ető pedagógiánál.) A tanulóknban önkénytelenül
felmerül a kérdés: hogyan is lett azelőtt büntetve,
van-e különbség és miért e különbség? És mily
könnyen tételeznek föl a tanulók nevelőjük vagy
tanítójuk részéről igazságtalanságot vagy pártos-
kodást! Ezért szükséges, hogy a tanító következetes
legyen. De e következetesség, mely a mérték szerint
helyes, nem válik-e helytelenné az egyéniségre?
És ez a büntető pedagógiának egy igen érdekes
problémája: Mennyire képes a tanító a többség
igazságerzetét kimélni, anélkül, hogy a tettes egyéni
követelményeit szem elől téveszténé?

E kérdést könnyen megoldhatjuk, ha azon alap-
gondolatot követjük, hogy az ifjúságot a lélek és
gondolkodás nemesítése útján neveljük.

A mi esetünkél mint mérvadó alapgondolat a
keresztény felebaráti szeretet szolgálhat. Nem mond-
ják-e a gyermekek mindennapi imádságukban:
Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is meg-
bocsátunk az ellenünk vétetteknek? Itt tehát figyel-
meztetjük a tanulókat, hogy ezt komolyan is vegyék.
Vajon csakugyan megtették-e ezt vétkes társukkal
szemben? Ti is hibáztatok már és bocsánatot nyer-
tetek. Ugyan nem eselekedtetek rosszat ma is? Ez
egyéni és egyszersmind tömegpedagógiai lelkiisme-
ret-vizsgálat, mely az akaratot és a gondolko-
zást nemesíti. Azonkívül kapcsolatban van vallásos
motivumokkal, tehát a vallásos életre is nevel.
Esetleg hivatkozhatunk az elveszett fiú történetére,
különösen kiemelve azon részt, melyben az atya
visszafogadja elveszettnek hitt fiát.

Ha ily vallásos egyetértést sikerült elérnünk,
akkor esetleg egy az életből merített elbeszélést csa-
tolunk hozzá, pl. a hú iskolatársról. Ekkor felemlí-
tem esetünket, a lopást. Hogyan viselkedik egy hú
pajtás a tétlessel szemben. És most következik az
etikai felvilágosítás. Hadd lássak be a gyermekek,
hogy ha a lélek erős is, a test gyöngé. Vezessük őket
ra azon gondolatra: Én magam sem vagyok biztos
hasonló esetekkel szemben! Én nem fogom pajtáso-
mat megvetni. Ha már ezt is elértük, megmagyaráz-
zuk, hogy nem elég csak megbocsájtani és vissza-

fogadni pajtásunkat, van ennél egy sokkal szebb és
szentebb cél. Segítségére kell lenni büne megbánása-
ban és javulásában. Ez az igazi pajtási szeretet és
hűség.

A tettesre ezen eljárás egyénisége és lelkiülete sze-
rint különbözőképen fog hatni; a finom és gyöngéd
jelleműt talán tartósan kigyógyítja, a durva lelkű
talán csak meglepődik felette. Mindenesetre pontos
megfigyelés után az igazi, helyes büntetést meg fog-
juk találni. A büntetési eljárással pedig elértük azt,
hogy a büntetés a bánat és megbánás jellegét veszi
magára.

A gyermekek is megtanulják a büntetés akarat-
nevelő fontosságát és ez egyszersmind előkészítője
a vallásos bánatnak a gyóntatószékben. Tanító és
lelképásztor így segíthet egymásnak a nevelésben.
A büntetés megválasztásánál a tanulók is segít-
ségünkre lehetnek. Megkérdezzük, mily módot tud-
nának. A gyermekeknek sokszor nagyon használ-
ható gondolataik vannak, melyek az egymás közötti
benső ismeretségből erednek: a tanító bizony csak
tanulhat belőlük.

A fenti sorok csak buzdításul akarnak szolgálni
arra nézve, hogy hogyan lehet a tömeggondolkodást
még a büntető pedagógia terére is bevonni és a tanuló-
kat főleg ezen nevelési mód számára megnyerni.
Egyszerre nem tudjuk az eddigi szellemet megváltoz-
tatni, hanem csak lépésről-lépésre. Kívánatos volna,
hogy az eddigi büntetések: testi fenyítés, bezárás
és elboacsátás végre már pszichológiai szempontból
mélyebbé váljanak és az egyénre nézve haszno-
sak és akaratnevelők legyenek.

Keresztény szociális ügyek.

Fizetett expozitúrák?

írta: *Kocsán Károly.*

Ime, egy rövid idézet. Fölolvasták a magyar
parlamentben a szabadkőművesek törekvéseinek
megvilágosítására. Bennünket, keresztény tanító-
kat, közelről érint. Szól pedig ekképen: A nép-
műveltség első és legfontosabb eszköze: az állami,
felekezetenküli népoktatás. Legközelebb elérendő:
a tanítóképzők államosítása, egységes modern tan-
terv és a **vallásoktatás kiküszöbölése** az iskolákból
és a **tanítókat** megnyerni e célra és azokat kellő
díjazással szabadkőműves expozitúrákká tenni.

E pár mondat éles süvöltésként száguldott keresz-
tül e hazán és lehetetlen, hogy a legmélyebb föl-
háborodást ne váltsa ki még a legelkeseredettebb
keresztény tanító lelkéből is. Az ideális lelkiülete,
önzetlen, minden nagy és szép dologra képes keresz-
tény tanítóságot soha bántóbb megalázás nem érte,
mint a fenti nyilatkozat a szabadkőművesek részé-
ről. Nincs kifejezés, amellyel eléggé meg lehetne bélye-
gezni azt a sötétben bujkáló bandát, amely a vilá-
gon leggyalázatosabb eszközzel, nemtelen lélek-
vásárlással akar cudar céljának eszközüül megsze-
rezni egy hivatása magaslátán álló erkölcsi testüle-
tet, melynek gondos kezébe van letéve a nemzet
egész jövője, legdrágább kincse, gyermeke. Ha
szembeköptek vagy sáros lábbal megrugdostak
volna bennünket, még akkor sem ért volna nagyobb
sértés, mint ez a perfid föltevés, mint ez a célzat,
hogy **pénzzel** fizetett expozitúrákka ohajtanak
tenni. Ez rávall arra a titkos társaságra, amely
hasonló a büzhödt esaternak patkányaihoz. Való-

kerülne. Ezek a katolikus iskolák az Egyház legbecesebb birtokai az Egyesült-Államokban és egyúttal a legnagyobb áldásforrásai szeretett hazánkra nézve.

A katolikusok által teljesített anyagi áldozat nagyságát akkor mérlegelhetjük leginkább, ha megfontoljuk, hogy nekik az összes államokban adófillérekkel még a vallástalan állami iskolák fentartásához is hozzá kell járulniok. A felekezetek is valamennyien érzik a szükségességet, hogy külön iskolákat tartsanak fel a felekezettelen államiak mellett: a Szabad egyház a szabad államban — elve mellett ez szükségszerű kenyszerűség.

A Szabad egyház a szabad államban jelszava szabadkőműves, egyházellenes gondolat és mi sem természetesebb, mint hogy az egyház és általában a vallásos élet ellenségei csak takaronak használják, mellyel minden pozitív hit ellen való gyűlöletüket leplezik. Mihelyt sikerül a jelszónak teljes érvényt szerezni — mint Amerikában — nem elégszenek meg az elért eredménnyel, hanem tovább mennek egy lépéssel és nyílt harcot viselnek az egyházi intézmények, elsősorban a vallásérköcsi alapon álló iskola ellen. Akarcsak Európában, Amerikában is felhangzik az új jelszó: «Harc a klerikális iskola ellen!»

Epen a legújabb időben bámulatos egyöntetűséggel — a szabadkőművesség Amerikában nagyon jól van szervezve — indul meg a támadások tömege a legtöbb északamerikai államban a vallásérköcsi alapon álló, elsősorban természetesen a katolikus iskolák ellen. A taktika ebben a harcban természetesen egészen más, mint nálunk. Teljesen anyagi téren folyik azáltal, hogy a felekezettelen állami iskolát óriási anyagi előnyökben részesítik — amihez persze a katolikusoknak is hozzá kell járulniok — és így a plébániai iskolákat is nagy anyagi áldozatokkal terhelik meg, ha versenyképesek akarnak maradni.

A legklasszikusabb példát erre Wisconsin állam törvényhatósága nyújtja, mely elé a mult hó közepén több idevágó indítványt terjesztettek. Az egyik azt tervezte, hogy az állami iskolák ingyen tankönyveket adnak növendékeiknek, a másik ingyen utazást akar az állami iskolába járó gyermekeknek biztosítani, a harmadik az állami iskolák tanítóinak nyugdíját emelné fel; sőt van olyan indítvány is, mely az állami iskolák tanulóinak szabad élelmezést biztosít.

Már most az így keletkezett kiadástöbbletekhez katolikusoknak és protestánsoknak természetesen szintén hozzá kellene járulniok és a számukra hasznavehetetlen állami iskolákra több adót fizetniök. De ez még nem elég. Ha azt akarják, hogy iskoláik versenyképesek maradjanak, azokat is megfelelő módon el kell látniok a kiváltságokkal, melyeket az állami iskolák nyújtanának. Hogy az így keletkezett anyagi terheket bírják-e, az már más kérdés.

Ez most a legnehezebb kérdés Észak-Amerika katolikusai számára: valósággal a lét vagy nem lét kérdése. Csak energikus, céltudatos, szervezett fellépés segíthet. A katolikusoknak összefogva a protestánsokkal, egyrészt harcolniok kell az állami iskolákra fordítandó túlzott terhek ellen; másrészt követelniök kell, hogy az állam megfelelő módon támogassa a vallásérköcsi alapon álló iskolákat is, melyeknek kulturális munkája kétségtelen; végül pedig minden eshetőségre készen biztosítaniok kell anyagilag plébániai iskoláikat hagyományok, gyűjtések, iskolai alapok létesítése áll. A jövő nem azé, kinek remek plébánia temploma, hanem akinek jól felszerelt plé-

bániai iskolája van. «A kultura nyugat felé halad (Amerikában a keleti államok a műveltebbek) — mondotta Zardetti érsek, de a kulturharc is nyugat felé halad, már pedig a kulturharc csatateré az iskola.

Ezek a nagy veszedelmek indították Messmer milwaukeei érseket arra, hogy remek és gyakorlati pásztorlevelében hívja fel a katolikusokat a védekezésre. «A legszentebb kötelesség — írja — hogy minden rendelkezésre álló eszközzel védelmezzük a plébániai iskolák teljes és tökéletes függetlenségét és szabadságát minden igazságtalan és szükségételen állami beavatkozással szemben. Mi iskoláinkat az állam segítsége nélkül alapítottuk, az állam nélkül fejlesztettük és tartottuk fent azokat. Az állam nélkül emeltük mai virágzó fokára és ha Isten akarja, tovább is végezzük az állam nélkül ezt a munkát. Nem mondom, hogy visszautasítanom az állami segítséget, mely bennünket kulturális munkánkért joggal megillet. Vizsgáztassa meg az állam tanulóinkat és ha megfelel munkánk az állam által felállított követelményeknek, akkor a méltányosság szerint járjon is hozzá iskoláink fentartásához.»

Rámutat a körlevél a betervezett indítványok igazságtalanságára. A katolikusok két és fél, a protestánsok egy és fél millió dollárt takarítanak meg az állam számára évenként az általuk fentartott iskolákkal. Méltányos-e tehát, hogy most már az állami iskolákra is többet kell adniok, mint eddig — anélkül, hogy valami hasznuk lenne belőle?

Az érsek erélyes ellenállásra, az összes törvényes eszközök felhasználására hívja fel híveit a tervezett méltánytalanság ellen és példáját a püspöki kar többi tagjai is követni fogják. Remélni lehet, hogy a katolikusok összetartása meg fogja hiúsítani a hitvallásos iskolák ellen indirekt tervezett merényleteket.

A büntetés pedagógiája.

Német forrás után: *Ovenden Möríc.*

Büntetni kell. Ezt nem akarjuk vitatni, sem pedig a tuzásba vitt elpuhító pedagógiáról nem akarunk beszélni. Hanem a büntetés pszichológiai mélységéről nem szabad megfeledkeznünk; és ez is még munkára váró terület gondolkodó pedagógusok számára. Ezen pszichológiai mélységű büntető pedagógiát a legkönnyebben úgy oldhatjuk meg, ha azt a tömegpedagógiával hozzuk összefüggésbe. Ha sikerült a tömeg szellemével ezen összefüggést létrehozni, akkor már a büntetés pedagógiája is ebből kifolyólag megfinomult, mert már nem lesz nehéz fölébresztetni a tanulóknak azt, hogy a büntetést megértsek és akarják is.

Tegyük föl, hogy az iskolában lopás történt. A tettést mindenki ismeri. Társai ezért megvetik és nem akarnak vele többé érintkezni. Elegendő-e ily esetben, ha a tettést szigorúan megbüntettjük, esetleg testileg megfenyítjük? Lehetséges, hogy a tettes így is komolyan megjavulna. Én azonban azt hiszem, hogy a tettes egész egyéniségét és személyét is figyelembe kell vennünk. Vajon nemcsak megszokásból lopott-e? Nem alkalmi tolvaj-e? Nem bízta-e föl egyik társa? Irigységből lopott-e vagy tán gyűjtési szenvedélyből? Milyenek a tettes családi (jólét, szegénység) körülményei? Testileg egészséges-e, vagy gyengült, tehát van-e elég erős akarata? Milyen tárgyat lopott? (Élelmiszert, használati tárgyat vagy pénzt?) Röviden: nem elég a cse-

lekedetet tisztán csak erkölcsi szempontból mérlegelnünk, mert az főleg arra szolgál, hogy kényszerítsen bennünket a közbelépésre. De hogy ezen közbelépés miként történjék, annak mindig az egyéniségtől kell függnie. Azonkívül mi elsősorban nem bírák vagyunk, hanem nevelők, tehát hivatásunk kötelez arra, hogy a tanulón segítsünk, javítsunk és rajta segítő és javító pedagógiát alkalmazzunk. Mert téves lenne az, ha csak a javítóintézetek számára megérett tanulók részére tartanók ezt szükségesnek.

Mindenesetre normális gyermekek számára is létezik javító pedagógia. És a javítás sem áll mindig a büntetéssel kapcsolatban. A legfőbb dolog a büntetés módzatának és a büntető eljárásnak a megválasztása. Itt lehetséges bizonyos finomság. A fenti esetben tehát főleg figyelniünk kell 1. a tettes egyéni megbírálására (a lopás okait kutatni), 2. a büntetés célszerű megválasztására és 3. a büntető eljárás módjára.

Ezen utóbbi eset különösen azért fontos, mert minden egyes tett, mely nyilvános, vagyis amelyet a többi tanulók is ismernek, bizonyos hatást gyakorol úgy a tettes, mint a többiek lelkiismeretére. Elsősorban is bizonyos várakozást idéz elő: megbüntetik-e a tettest, mily mértékben büntetik meg? Ehhez járul a visszaemlékezés előbbi esetekre. (Ezen ténnyel még nagyon keveset törődünk a büntető pedagógiánál.) A tanulóknál önkénytelenül felmerül a kérdés: hogyan is lett azelőtt büntetve, van-e különbség és miért e különbség? És mily könnyen tétéleznek föl a tanulók nevelőjük vagy tanítójuk részéről igazságtalanságot vagy pártoskodást! Ezért szükséges, hogy a tanító következetes legyen. De e következetesség, mely a mérték szerint helyes, nem válik-e helytelenné az egyéniségre? És ez a büntető pedagógiának egy igen érdekes problémája: Mennyire képes a tanító a többség igazságérzetét kimélni, anélkül, hogy a tettes egyéni követelményeit szem elől tévesztené?

E kérdést könnyen megoldhatjuk, ha azon alap gondolatot követjük, hogy az ifjúságot a lélek és gondolkodás nemesítése útján neveljük.

A mi esetünkél mint mérvadó alap gondolat a keresztény felebaráti szeretet szolgálhat. Nem mondják-e a gyermekek mindennapi imádságukban: Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek? Itt tehát figyelmeztetjük a tanulókat, hogy ezt komolyan is vegyék. Vajon csakugyan megtették-e ezt vétkes társukkal szemben? Ti is hibáztatok már és bocsánatot nyertek. Ugyan nem eslekedtetek rosszat ma is? Ez egyéni és egyszersmind tömegpedagógiai lelkiismeret-vizsgálat, mely az akaratot és a gondolkodást nemesíti. Azonkívül kapcsolatban van vallásos motivumokkal, tehát a vallásos életre is nevel. Esetleg hivatkozhatunk az elveszett fiú történetére, különösen kiemelve azon részt, melyben az atya visszafogadja elveszettnek hitt fiát.

Ha ily vallásos egyetértést sikerült elérnünk, akkor esetleg egy az életből merített elbeszélés csatolunk hozzá, pl. a hű iskolatársról. Ekkor felemlítünk esetünket, a lopást. Hogyan viselkedik egy hű pajtás a tettesel szemben. És most következik az etikai felvilágosítás. Hadd lássák be a gyermekek, hogy ha a lélek erős is, a test gyöngye. Vezessük őket az azon gondolatra: Én magam sem vagyok biztos hasonló esetekkel szemben! Én nem fogom pajtásomat megvetni. Ha már ezt is elértük, megmagyarázzuk, hogy nem elég csak megbocsájtani és vissza-

fogadni pajtásunkat, van ennél egy sokkal szebb és szentebb cél. Segítségére kell lenni bűne megbánásában és javulásában. Ez az igazi pajtási szeretet és hűség.

A tettesre ezen eljárás egyénisége és lelkiülete szerint különbözőképen fog hatni; a finom és gyöngéd jellemű talán tartósan kigyógyítja, a durva lelkű talán csak meglepődik felette. Mindenesetre pontos megfigyelés után az igazi, helyes büntetést meg fogjuk találni. A büntetési eljárással pedig elértük azt, hogy a büntetés a bánat és megbánás jellegét veszti magára.

A gyermekek is megtanulják a büntetés akaratnevelő fontosságát és ez egyszersmind előkészítője a vallásos bánatnak a gyóntatószékben. Tanító és lelképásztor így segíthet egymásnak a nevelésben.

A büntetés megválasztásánál a tanulók is segítségünkre lehetnek. Megkérdezzük, mily módot tudnának. A gyermekeknek sokszor nagyon használható gondolataik vannak, melyek az egymás közötti benső ismeretségből erednek: a tanító bizony csak tanulhat belőlük.

A fenti sorok csak buzdításul akarnak szolgálni arra nézve, hogy hogyan lehet a tömeggondolkodást még a büntető pedagógia terére is bevonnani és a tanulókat főleg ezen nevelési mód számára megnyerni. Egyszerre nem tudjuk az eddigi szellemet megváltoztatni, hanem csak lépésről-lépésre. Kívánatos volna, hogy az eddigi büntetések: testi fenytetés, bezárás és elbocsátás végre már pszichológiai szempontból mélyebbekké válnának és az egyénre nézve hasznosak és akaratnevelők legyenek.

Keresztény szociális ügyek.

Fizetett expozitúrák?

Irta: Kocsán Károly.

Ime, egy rövid idézet. Fölvasták a magyar parlamentben a szabadkőművesek törekvéseinek megvilágosítására. Bennünket, keresztény tanítókat, közelről érint. Szól pedig ekképen: A népműveltség első és legfontosabb eszköze: az állami, felekezetenélküli népoktatás. Legközelebb elerendő: a tanítóképzők államosítása, egységes modern tanterv és a vallásoktatás kiküszöbölése az iskolákból és a tanítókat megnyerni e célra és azokat kellő díjazással szabadkőműves expozitúrákká tenni.

E pár mondat éles süvöltésként szagaldott keresztül e hazán és lehetetlen, hogy a legmélyebb fölhaborodást ne váltsa ki még a legelkeseredettebb keresztény tanító lelkéből is. Az ideális lelkiüetű, önzetlen, minden nagy és szép dologra képes keresztény tanítóságot soha bántóbb megalázás nem érte, mint a fenti nyilatkozat a szabadkőművesek részéről. Nincs kifejezés, amellyel eléggé meg lehetne bélyegezni azt a sötétben bujkáló bandát, amely a világon leggyalázatosabb eszközzel, nemtelen lélekvasárlással akar cudar céljának eszközéül megszerezni egy hivatása magaslatán álló erkölcsi testületet, melynek gondos kezébe van letéve a nemzet egész jövője, legdrágább kincse, gyermeke. Ha szembeköptek vagy sáros lábbal megrugdostak volna bennünket, még akkor sem ért volna nagyobb sértés, mint ez a perfid föltevés, mint ez a céjzat, hogy pénzzel fizetett expozitúrákká óhajtanak tenni. Ez rávall arra a titkos társaságra, amely hasonló a bűzhödt csatornák patkányaihoz. Való-

ban, mérhetetlen gögre, nagyhatalmi öntudatra, mélységes immoralitásra enged következtetni a szabadkőművesek fékezetlen tobzódása.

Cimükre több ezer keresztény szocialista érzelmi és az egész katolikus tanítóság nevében a következő üzenetet küldöm:

A jötekonyság mázába burkolózott szabadkőműves bandának azon aljas merényletét, hogy a szabadkőműves bolondgombák fizetett alkalmazottaivá tegyék a tanítóságot: a legnagyobb utálattal utasítja vissza minden keresztény tanító. A vesztegetés, a lelékvásár, úgy látszik, szabadkőműves szokás. Ez jellemzi egész rendszerüket. A keresztény erkölcs elítéli, a törvény börtönbe internalja a vesztegetőt. De mit nekik a törvény?!

Jegyezzék meg a .:.-os testvérek, hogy a magyar keresztény tanítóságban alig fog akadni, akit ily nemtelen módon lehetné egy destruktív áramlat szolgálatába szegedtetni. Nemesak mi, hanem a kinek lelkében a hitnek csak egy csepp szikrája ég, akit jozan esze még nem hagyott cserben: elítéli, megvetik az ilyen eljárást, törekvést.

Továbbá az ilyen napfényre került vakolás még a homályosan látókat is meggyózi arról, hogy mindaz, ami a szabadkőművesség cégére alatt történik, az nem egyéb, mint világeselés, hatalomra való törekvés, önérdek hajszolása. . . Mi nem egy internacionalis fajnak vagyunk népnevelői, hanem egy hagyományokban gazdag, fényes múltú keresztény nemzetnek. Így fölrugjuk azt a segítséget nyújtó bőségszarut, amelyből a megpróbáltatásoknak kitett, nyomorgó tanítóság boldogulását akarják kiönteni. Nem, nekünk nem kell az a piszkos kéz, amely földi boldogságot ígér és ugyanakkor belumarkol lelkünkbe és cserébe kívánja, követeli annak egész gazdagságát.

Jól tudjuk, hogy a magyar tanítóság elégedetlenséget akarják kihasználni. Föltolják magukat a szabad egyesület által önzetlen barátoknak. A tanítóság megszorult anyagi helyzetét uzsorás módjára kamatoztatni akarják. De ez aligha fog sikerülni.

A keresztényszocialis tanítóság átlátott szítájukon. Megalkotta a ker. szocialis szakosztályt és ma már több ezer tisztán látó ker. tanító e szocialis szakosztály keretében saját erejéből jogainak és igazának tudatában megvívják anyagi és erkölcsi függetlenségükért azt a harcot, amelyhez a szabadkőműves társaság oly nagy kegyesen nyújtotta oda polip-karjait.

A szabadkőművesek mentől dühöngöbben fogják ostromolni az egyház védő sáncait, a hitvallásos iskolákat; az iskolák tanítóit annál erősebb falanxként találják szemben magukkal.

Nekünk nincs szükségünk szabadkőműves emelőrúdra. A IV. egyetemes katolikus nagygyűlésen a ker. szocialis szakosztályban a szabadkőművesek által annyira lesajnált és különféle titulusokkal fölruházott tanítóság kifejezést fog adni kívánságainak. Sem a hitet nem fogja megtagadni, sem keserűségét, elégedetlenségét elfojtani, a való helyzetét elpalástolni.

A keresztény tanítóságot a szabadkőművesek eme vásárlási Egyőcsipése, tudjuk, hogy most fokozottabb tevékenységre fogja serkenteni. Mert ezután nemcsak iskoláink falain belül leszünk csak jó keresztény szellemű tanítók, hanem ezt megsokszorozva kivisszük a társadalomba, a népmilliók közé is.

Ha eddig csak a gyermeki lelkekbe plántáltuk

a keresztény szellemet, ezután olyan keresztény szellemű szocialis intézményeket is alkot a tanítóság, amelyek ledöntésére, fölrobbantására jókora adag szabadkőműves bombára lesz szükség.

A szocialis irányú munkabaszállásunk már régebbi keletű. Sok intézmény köszöni létét, életét a tanítóságnak. Ezeket kell most megsokszorozni, ezekbe kell új, friss, lüktető életet vinni. A szabadkőművesek segédsapatja, a szocialdemokrácia most újból a falvak jogtalan, szegény népére veti ki halóját. A keresztény tanítóság ezzel szemben a jogtalan, elhagyott népet keresztényszocialis egyesületekbe tömöríti. Saját küzdelmét kapcsolja össze a nép érdekével, dolgozzék azokért is, a jogtalan népmilliókért, akik a bizonytalanságnak vannak odadobva. A fizetett exozitúrákat keressek a szabadkőművesek máshol. A tanítóság erős keresztényszocialis szellemű munkája nevéssé, erőtlenné, sikertelenné fog tenni minden szabadkőműves nagyotakarást. Ezt pedig meg fogja tenni a magyar tanítóság!

A szocialis szakosztály tagjai.

(Folytatás.)

Prinz Fidél igazgató-tanító, Házy Ferenc kántor-tanító, Gály József kántortanító, Hamar Endre tanító, Novák Pál kántortanító, Brunner András kántortanító, Bányai István kántortanító, Harsányi Ferenc kántortanító, Erdélyi András kántortanító, Jakubik Rezső kántortanító, Stocker Sándor tanító, Balán Gábor tanító, Veszely László tanító, Gálk Károly kántortanító, Temető János tanító, Farkas Imre kántortanító, Lövey Lajos tanító, Zsámbokrétky Péter főtanító, Brenner Tivadar főtanító, Ferenczi Miklós kántortanító, Kelemen János tanító, Mihálovics István főtanító, Ovárdics Antal kántortanító, Tóth László tanító, Bársony Kálmán tanító, Bálint Ödön Géza tanító, Kuzma János kántortanító, Pálmy György tanító, Bretán György tanító, Bátky Lajos főtanító, Páll Albert tanító, Mihálicska János főtanító, Torbik Rezső kántortanító, Lieber Emil kántortanító, Murgass Bálint kántortanító, Szamuely Vince tanító, Perity Jenő tanító, Perityné Leszich Margit tanítónő, Nagy Károly kántortanító, Mészáros János tanító, Dobos Gábor tanító, Szilárd László kántortanító, Prenner Imre kántortanító, Lehoczky József kántortanító, Rizner János kántortanító, Forrai István tanító, Strausz János tanító, Jaross Ferenc igazgató-tanító, Ghimesy János tanító, Sárhegyi János tanító, Svarba Endre tanító, Tokody István tanító, Steinhardt István kántortanító, Szigeti József főtanító s kántor, Markó Pál kántortanító, Markó Mária tanítónő, Petres Gyula kántortanító, Petresné Dézsi Margit tanítónő, Márovits Béla kántortanító, Csicsura András kántortanító, Kara Ferenc kántortanító, Paulik Béla plébános, Torhik Rezső tanító, Pásztor Imre kántortanító, Tököli János kántortanító, Tamás Gyula kántortanító, Huszárek Béla kántortanító, Szelesényi Jenő kántortanító, Agócs Antal tanító, Matay János kántortanító, Matay Jánosné tanítónő, Vörös Ferenc tanító, Sólmos Péter községi tanító, Ohr Ferenc kántortanító, György Lázár tanító, Fehér Gyula kántortanító, Vécsy Ágoston kántortanító, Greskó Sándor kántortanító, Pallya Etelka tanítónő, Erdélyi Ferenc

kántortanító, Makhult Mihály tanító, Plank Antal, Takács Pál, Szilágyi Lajos, Kunert Ede, Ritli Mihály, Csepreghy Alajos, Dorner Lajos tanító, Horváth Sándor kántortanító, Sipőtz Ágoston kántortanító, Szláma János kántortanító, Müller Mátyás kántortanító, Staub Magda tanítónő, Tichy Lajos, Riszpler Rezső, Zsák Miklós, Pitthardt Lajos tanító, Schürger Ilona tanítónő, Malecz Miklós kántortanító, Szopko Ferenc, Bella József tanító, Petrovics József kántortanító, Szabó Zoltán János tanító, Goda Margit tanítónő, Derényi Lajos kántortanító, Pulai János tanító, Jelemenszky József kántortanító, Zigmundik Erzsébet tanítónő, Abelhauser Károly kántortanító, Glasz József tanító, Pintér József kántortanító, Szabó János főtanító és kántor, Főth Apollónia tanítónő, Nikolényi Károly, Báthy Dénes, Kocsán Károly, Kocsán János tanító, Geisz Lajos kántortanító, Klein Péter, Andor Jakab tanító. (Folytatjuk.)

Kath. tanítók üdülőháza Zamárdiban. Dr. Hajdu Tibor, a bencésrendnek főapátja, kilátásba helyezte, hogy, ismerve azokat a nagy szolgálatokat, amiket a keresztény magyar tanítóság a népnevelés terén kifejt és méltányolva a kath. Tanügyi Tanács kebelében működő szociális szakosztály azon nemes törekvését, hogy a pihenésre, üdülésre utalt keresztény tanítóknak és hozzátartozóiknak a kies Balaton partján alkalmas üdülőház emeltessek, a rendnek tulajdonát képező és villa-célokra parcellázott zamárdi parton alkalmas és megfelelő telket juttat, hogy ha a szakosztály eziránt kérvényezni fog. *Giesswein* Sándor dr. prelátus, elnök már be is nyújtotta a szakosztály kérvényét e tárgyban a főapát úr öméltségéhez és így éltet a remény, hogy az ősi tanítórend nemesszivűségéből és a szociális szakosztály tagjainak kollégialis szeretetéből rövid időn belül felépül a kath. tanítók első szociális alkotása. Adja Isten.

A Kath. Tanügyi Tanács szociális szakosztályának állandó bizottsága f. hónap 10-én ülést tartott *Giesswein* Sándor elnöklése alatt. Az állandó bizottság felvette a szakosztály kebelébe az újonnan jelentkezett tagokat, kiknek névsorát a *«Népnevelő»* hiv. lap folytatólagosan közölni fogja. Elnök örömmel konstatalta, hogy a keresztény tanítóság általános érdeklődése hatványozottan fokozódik, amit elősegít az a körülmény is, hogy a szakosztály szervezetét a nagymélt. püspöki kar a legutóbb tartott tanácskozmányában tudomásul vette. Határozatba ment, hogy a szakosztály állandó bizottságának tagjai a tavaszi tanítói gyűléseken testületileg megjelennek. Így *Giesswein* Sándor elnök vezetése alatt részt fog venni a Tatakisbérvidéki kath. tanító-egyesületnek Ószőnyben ápr. 27-én, csütörtökön tartandó gyűlésén, melyen az elnök előadást tart a keresztény tanító szociális feladatairól. Az állandó bizottság az ünnepek után küldöttügylet benyújtja a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz is a felekezeti tanítók fizetésének az állami tanítóságéval mindenben meg egyező módon való rendezését, úgyszintén a nyugdíjtörvény revízióját kérelmező memorandumait. Kimondotta továbbá a gyűlés, hogy kidolgozza az elagott és beteg tanítókat, valamint a tanítók hozzátartozói segítő-alapjának ügyrendjét. Több folyó ügy elintézése után elnök boldog ünnepeket kívánva az állandó bizottság és a szakosztály tagjainak, az ülést bezárta.

A IV. egyetemes kath. tanítói gyűlés.

Tanítóegyesületek jelentkezése. Ujabbán a következő róm. kath. tanítóegyesületek jelentették be a nagygyűlésen való részvételüket: *a győregyház-megyei róm. kath. tanítóegylet, az erdélyi róm. kath. tanítóegyesületek szövetsége, a Tata-Kisbér-vidéki róm. kath. néptanítók egyesülete, a szénai róm. kath. esperesi kör, a Balassagyarmat-vidéki róm. kath. népnevelők egyesületének érsekvadkerti köre és az Esztergom-vidéki róm. kath. népnevelők egyesülete, (esztergomi, párkányi és bajóthi esperesi körök.)* További jelentkezések az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács elnökségéhez (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.) intézendők. Az elnökség a napokban küldte szét a jelentkezett egyesületeknek és köröknek a nagygyűlés tételeit és egyéb tudnivalóit tartalmazó értesítését.

Kongresszusi képviselők. Mostanában folynak le a tavaszi tanítói gyűlések, amelyek tárgysorozatának egyik pontja a nagygyűlésen résztvevő képviselők megválasztása. *A Lócsevidéki róm. kath. néptanító egyesület* kiküldöttei: *Rolny* Ferenc dr. apát, tanfelügyelő, *Berwaldszky* Kálmán tanító, *Greschik* Viktor igazgató-tanító, *Fedor* Miklós tanító, *Rusznay* János dr. tanítóképző tanár és *Groszmann* Vendel kántortanító. *A beregi róm. kath. esperesi tanítói kör* képviselői: *Plank* Antal, *Makhult* Mihály, *Erdélyi* Ferenc, *Szilágyi* Lajos, *Kunert* Ede és *Dorner* Lajos. *A Nagyszombatvidéki róm. kath. népnevelők egyesületének* kiküldöttei: *Bocz* Árpád és *Volánszky* Győző.

SZEMLE.

Tanítógyűlés — tanítók nélkül.

Az egyesületi törvény világos és határozott rendelkezései alapján a vallás- és közoktatási miniszter a fennálló törvényes rend és társadalmi szférák ellen izgató Szabadgondolkodó Tanítók Egyesületét mult évben főszozlatta. Ezt az egyesületet néhány budapesti szabadkőműves, nagy többségben zsidó tanító alkotta, akik azt hirdették ugyan, hogy a vidéki tanítók nagy többsége velük van, sőt egyes hitvallásos iskolák tanítói is csatlakoztak táborukhoz. Azt a körülményt azonban, hogy az Isten, haza ellen küzdő és osztálygyűlöletet szító diszes kávéházi asztaltársaság nem több, mint egy tucat budapesti szabadkőműves zsidó tanítóból és egy-két fölutaztatott vidéki tanítóból áll, nyilvánvalóan konstatalhatjuk a vasárnap lefolyt szabadgondolkodók gyűléséről megjelent hiteles adatokból. Hivatalos szónokaik jelentették ki, nyilvánvalóan azért, hogy az igazságot nehegy mások olvassák fejükre, hogy *«igen nagy tévedés volna azt hinni, hogy ezek a gyűlések tanító-gyűlések»*, de erre azt mondja *Jászi*: *ennek a mozgalomnak méreteit nem szabad az egybesereglettek számából megítélni.*

És ebben csatlakozik a vitéz *«szónok»* úr. A magyar tanítóság nevében gyűlésezni, beszélni, 30 ezer tanítóra hivatkozni nem lehet a magyar tanítók részvétele nélkül. Aki és akik ezt teszik, azok szándékosan visszaélnak a magyar tanítóság nevével, ők képzeltek jogot bitorolnak a legkirívóbb módon. Nincs az izléses irodalomnak szava ezen nagyvási hóbort jellemzésére; ezért csak arra szorítokunk, hogy a gyűlés azon tényeire utalunk, amelyek teljes

bizonyossággal igazolják, hogy ez az egyház iránti gyűlölettel tajtékzó, izzó gyűlölködést szító, társadalmi anarchiára buzdító zsidó tanítótársaság a tiszteletnek és becsülésnek örvendő tiszt magyar tanítói nevet hogyan bitorolja, hogyan alacsonyítja le a ma működő keresztény és hazafias tanítóság nevelői értékét és mily «butáknak», mily kiskoriúknak latják és hirdetik ok azt a hazafias tanítói tábor, amely ma — bár nehéz anyagi gondok között — de azért nem fogyó lelkesedéssel szolgálja kötelességéhez hiven a magyar nemzeti népkultúra haladását és fejlődését. Egyik tanító-elvtársuk azt fejezte ki, hogy azok a tanítók, akik nincsenek velük — ok allítólag 12—50-en vannak — a tanítás és nevelésben habozás nélkül választják a butítás rendszerét a magyarság legszentebb érdekeinek az elárulására. És mi volna szerintük a magyarság érdeke? Letörni a hitvallásos nemzeti nevelés rendszerét és kozmopolita életre vezető polgári erkölcsünkre oktatni — minden vallásoktatás kizárással — az új Magyarország új magyar nemzedékét. Természetes, hogy a legizzóbb gyűlöletből jövő ezen kijelentésük elsősorban az ősi, a honalkotó, az ezeréves keresztény magyar nemzet ellen irányul. Ennek a keresztény magyar nemzet ellen hitét kell kiirtani, ennek hazaszeretétét kell kioltani, ennek kiralya iránti hagyományos hűségét kell elsorvasztani, hogy azután a mindeneiket boldogító zsidó szociáldemokrácia elfoglalhassa a maga uralmát Szent István birodalmában, *«hogy — szavukkal élve — ne taníthassák többé a babonát és hazugságot»*.

Magyar tanító-vérek, ébredjünk erősebb öntudatra ezen vérg sértő inzultusokra. Lépjünk ki nyíltan és férfiasan ezzel az Istent, hazát nem ismerő, alacsony műveltségű, korlátozhatatlan, féktelen nagyzási hóbortban szenvedő «asztaltársaság» ellen, amely a maga képzelt nagyságában még azt is a magyar tanítóság arcába csapja, hogy *«még a tanítók akaratát ellen is küzdeni fog a tanítóság érdekében»*.

Értessük meg vele egyszersmindenkorra, hogy a magyar tanítóság a maga érdekeinek megővését nem bizza a budapesti öszerekek Teleki-téri áruházának lakóira. Ebből a följajlott «nagylelkűség»-ből nem kérünk, azt kereken és határozottan visszautasítjuk. A magyar tanítóság eddig is küzdött és ezután is küzdeni fog a maga erkölcsi és anyagi érdekeiért, mert eléggé értelmes, eléggé nagykorú arra, hogy e küzdelmet a maga erejére támaszkodva is megvívja. Áruba pedig nem adja sem *«őcinek keresztény hitét, sem törhetetlen hűségét a magyar hazához és fölkeint királyához, sem pedig osztályharcoltat szító és hirdető nevelési rendszernek szolgálatába nem szegődik»*.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A tanítók és az irodalom.

Irta: Kircz István.

Aki a tanítók irodalmi működését figyelemmel kíséri, örömmel fogja észlelni, hogy azok mindig nagyobb és nagyobb tért hódítanak el és mindig tágasabb és tágasabb területet szereznek az irodalom virágoskertjéből. Pompás tollú, szép készültésű és tehetségű erőkkel találkoznak a tanítók között, kik az irodalommal mindenféle ágával és fajtájával nemcsak hogy foglalkoznak, hanem azt oly alaposan kezelik is, hogy a «professzionátus» szakemberek figyelmét is magukra vonták és vonják.

És a fő az, hogy az egész óriási tanítótestületet pezsgó élet hatja át. Mert ezen 30 ezer főből álló hatalmas testület liktető, erős és egészséges étellel folytonos tevékenységben van, szüntelenül tesz-vesz, izog-mozog, működik, dolgozik. Nemcsak szakdolgozókkal foglalkozik, hanem társadalmilag is folytonos működésben, mozgásban, hullámlásban van: tanít, szónokol, szervez, vezet, irányít, beszél, ír, tervez, úgy hogy bámulatos életrevalóságával, nyüzsgő-pezsgó munkálkodásával az egész társadalomra és annak intézményeire jótékony hatással van.

Hogy ez azonban nemcsak mondás, hanem tény is, kitűnik azon párbeszéből, melyet alkalmam volt hallani.

Ugyanis népszerű volt királyi tanfelügyelőnknek 30 éves működési jubileumát ilte a megyei tanítóság, amely ünnepélyre a megye notabilitásai nemcsak hivatalosak voltak, de tényleg részt is vettek.

A hivatalos ünnepély után, — mint az már ilyenkor szokás — közös ebéd, úgynevezett bankett is volt. Ezen alkalommal egy megyei tisztviselő ismerősömmel, aki szintén résztvett az ünnepélyen, két előkelő, egymásnak átellenben ülő úriember mellé kerültem, akik engem nem ismerve, beszélgettek egymással a tanítókról.

— Nézd, kérlek — mondja az egyik — ezek a tanítók milyen agilis emberek és mennyire megbecsülik főbbvalójukat, jóbarátjukat! Itt van az egész vármegye tanítósága.

— Bizony szép dolog ez — mondja a másik. — Nálunk az irigység miatt nem lehetne az ilyesmit nyelbentüni.

Aztán láttad volna egyik-másiknál azokat az örömtől és büszkeségtől sugárzó szemeket, mikor többvalóját — aki valamikor szintén tanító volt — úgy meg-tisztelve látta. Igazán lélekemelő!

— És milyen tevékenyek és élelmeseek! — mondja a másik. — *Maholnap övéké a vidéki sajtó, mert a vidéki sajtó munkatársának legalább is harmadrésze tanítókból áll.* Hiszen más testületből állig ír valaki, míg ellenben a tanítók közül legalább minden harmadik ember ír, tudósít és levelez.

— Igaz, igaz. Látszik, hogy van bennük élet és élelmesség!

Hála Istennek — gondoltam magamban — hogy erről a szegény testületről, amely eddig csak mellőzésben és lenézésben részesült, művelt úriemberek így gondolkodnak és így kezdenek róla véleményt alkotni. Most már nincsen veszve a esata!

És tényleg igazuk volt, mert amennyire tehetségemben van és volt figyelemmel kísérni és kísértem a sajtót és a tanítóknak az abban való működését, arra a jól-éső tapasztalatra jutottam, hogy e két úriembernek helyes volt a megfigyelése és tapasztalata, mert tény, hogy a vidéki sajtóban nemcsak mint munkatársak, de sok helyen mint szerkesztők is szerepelnek a tanítók. Sőt nemcsak a vidéki sajtóban, hanem a fővárosi, tehát az országos napisajtóban sem ismeretlenek a tanító-munkatársak, akik tollukkal és tehetségükkel szolgálják nemcsak az irodalmat és tanügyet, hanem kartársaik, édes testvéreik, vérükből való véruknak közös ügyeit is.

Igaza volt a német világhírű pedagógusnak, ki már a múlt század negyvenes éveiben mondotta: *«Je mehr die Bildung unter den Lehrern zunimmt, desto mehr wird geschrieben werden»*. (Minél nagyobb lesz a tanítók képzettsége, annál többet fognak írni. — Diesterweg Adolf: Wegweiser. I. Theil. 116. Seite.)

Tény az, hogy mióta a tanítók képzése növekedett, azóta a tanító-írók száma is szaporodott.

Szaklapjaink — amiből annyi van, hogy semmiféle más testületnek nincs annyi — annyi cikkel vannak ellátva, hogy időközönként arra kérik a tanítókat, egyelőre a cikkek beküldésével kiméjlek meg őket.

De eltekintve a napi- és tanügyi sajtótól — tehát a szorosan vett szaklapoktól — más, speciális lapokban, illetve más speciális szaklapokban is találkozunk tanító-munkatársakkal.

A gazdasági irodalmat nem is tekintve — mert hisz mióta gazdasági ismétlőiskolák vannak, azt lehet

mondani, hogy az is a szösörös értelemben véve a pedagógiához tartozik már — vannak oly speciális irodalmi dolgokkal foglalkozó kartársaink, hogy az ember alig merje föltételezni.

Itt van pl., hogy csak egyet is említsék: *Posch Károly* volt grinathi kartárs, aki — ha jól tudom — most Pozsonyban van nyugalomban, természettudománnyal foglalkozott és pedig a káros rovarok és élősdű növényekkel oly tudományos szaktudással, hogy e téren dolgozatai feltűnést keltettek.

Azután itt van a szépirodalom ábrándos, virágos birodalma. Hány tanító tölt már ott be tekintélyes pozíciót!

Hogy csak nevesebbeket említsék:

Gárdonyi Géza, a szépirodalomnak ezidőszerinti legmagyarosabb írója, akinek regényein, színművein és egyéb elbeszélésein kívül nevét halhatatlanná és népszerűvé tette egészséges humorú Göre Gábor bíró uramja is.

Móra István, ki zentai tanyai tanítóból nemcsak fővárosi polgáriskolai magyar irodalmat tanító tanár lett, hanem hazánk egyik előkelő, tekintélyes írója és poétája is.

És mikor *Benedek Elek* szerkesztése alatt a *Néptanítók Lapja* poétáinknak is egy kis teret engedett át, megszólalt az aranyos szívű és szavú *Scalay Gyula* az ő remek szép költeményeivel, az előkelő *Tarsasúgy Albert*, a lángelkű *Tury Sándor*, a poétikus lelkületű *Lehotzky Béla*, az ábrándozó *Pinta Sándor*, a mi aranyos tollú és ékesszavú *Bodorvi Nándorunk*, a mi kedvesen szívhöz szóló *Somssich Sándorunk*. Hát a hatalmas tollú Hegyháti-t, *Albert István* kartársunkat nem ismeritek? *Banti János* ifjúsági író, *Minke Béla* regéiről és poétát bizonyára ismeritek.

Mind olyan név ez, kiknek viselőjére a tanítóság büszkeséggel tekint.

Hol van még azután az a sok száz és száz szakíró, éhköri e lapnak szerkesztőivel? Hol van az a sok száz tanító-író, kiknek nevét elkerülte a figyelmem, vagy akik — bár csak szűkebb körben — de áldásos működést folytatnak toluikkal? Hol van az a száz meg száz tankönyvíró, kiket minden tanító ismer legleg?

És ez jól van így, mert minden tanító tartás legszentebb kötelességének, istenadta tehetségeit érvényesíteni úgy, ahogy tudja: egyik társadalmi, a másik irodalmi uton, de mindegyike csak kötelességet teljesít akkor, amiképpen tehetségevel hozzájárul a tanítók szellemi, erkölcsi és anyagi ügyeinek emeléséhez.

És hogy az irodalmi működés nem utolsó munka a tanítói testület erkölcsi értékének emelésében, evidens dolog.

Azért ti, áldott tollú kartársak, *írjatok sokat az újságokba. Foglaltok nagy, minél nagyobb teret el a napisajtóban*, mert a sajtó ma nagyhatalom, amely ront-bont, de épít és alkot is egyaránt. Hatalom az, melynek kegyét kormányok, képviselők, előkelőségek, sőt királyok is keresik, mert hatalmával emel, de sújthat is, sőt még trónokat is képes összetörni. Hatalom az, amely a tömeg gondolkodását, még lelkét is befolyásolja. Gondolatokat ébreszt, véleményeket alkot, éltető vagy halálos ítéleteket hoz.

Törekedjetez tehát a napisajtóban pozíciót szerezni és azt testvéreitek, vérétekből való véréteknék, kartársaitoknak hasznára érvényesíteni.

Írjatok sokat, szépet, jót, okosat és alaposan, de *soha, soha* ne álljatok a vallástalanság és hazátlanság szolgálatába tollatokkal, hanem használjátok azt csak mindig tiszta, hasznos és szent ügyekben, méltón tanítói hivatásokhoz és nevetekhez és akkor a társadalom elismerése fokozottabb mérvben fog nyilatkozni és befolyástok napról-napra fog növekedni. Isten áldása rátok fog szállani és a Szentírás szavai fognak rajtatok beteljesedni, mely szerint: az utolsókból elsők lesznek.

Zenei lexikon Ságth József szerkesztésében megjelenő *«Általános Zenei Lexikon»* első füzetét most került a könyvpiacra. A szakközönség és általában a műkedvelő közönség érdeklődésére méltán tarthat számot ez a nagy gondval kiállított munka, mely igazi ismerettára a zene-művészetnek és mint ilyen a magyar zenei irodalomban

egyedül áll. Az előfizetési pénzek 3—3 füzetre 3 koronájával Csécsi J. címére mint az *«Általános Zenei Lexikon»* kiadóhoz: Budapestre, VIII. ker., Szentkirályi-utca 35, legbelsőszobában postautalványon küldendő.

Mária-dalok. Május hóra nagyon alkalmasak a következő Mária-dalok: Hazánk Nagyszónya ára 3 kor. Hazafias Mária dalok ára 3 kor. Ezen gyönyörű színes és művészeti címlapokkal ellátott hangjegyfüzetek kaphatók: *Kontor Elek*nél Budapest, VII., Thököly-út 42.

HIREK.

Guzsvenitz Vilmos s. főtanfelügyelő kiténtése. A király öfelsége *Guzsvenitz* Vilmos esztergomi s. főtanfelügyelőt, tanítóképző-intézeti igazgatót a népoktatás terén szerzett kiváló érdemeinek jutalmazására az esztergomi székesfőkapitán tiszteletbeli kanonokjává a legkegyesebben kinevezte. A magas királyi kiténtetés méltó érdemeket jutalmazott. *Guzsvenitz* azon kath. tanfériak közé tartozik, ki évtizedek óta a legnagyobb odaadással szolgálja úgy a tanári katedrán, mint az irodalomban, a kath. tanítói egyesületi életben a köznevelést. Volt tanítványai, a már működő tanítók és tisztelők seregétől siettek résztvevő örömmel fogadni a kiténtetett örömet, ami csak fokozza nemes becsúgyát abban a munkakörben, amelyet annyira szeret és melynek feladatait oly sok ügyszeretettel szolgálja.

Tanítói gyűlés. A beregi e-peresi tanítói kör folyó évi március hó 30-án Felsőkerepecen tartotta meg tavaszi gyűlését, melyen két tag kivételével mindenki megjelent. A szentmise után az iskolában gyakorlati tanítást tartott *Ritli Mihály* felsőkerépeci tanító a beszéd- és értelemgyakorlatból. Öröm volt hallgatni a német anyanyelvű gyermekek szép magyar feleletét, mely tanúságot tesz arról, hogy a magyarosítás terén is élénk tevékenységet fejt ki a nevezett kartárs. A sikerültnek nyilvánított tanítás után *Plank Antal* beregszászi tanító, az esperesi tanítói kör v. elnöke, a kör nevében üdvözölte *Szalay Sándor* egyh. elnököt beregi főesperessé történt kinevezetése alkalmából, majd ismerette az egyházmegyei tanfelügyelőség által javaslatba hozott tetteket, melyek közül *«A nemzetnek és a társadalomnak őszinte igazmondó és igazságszerető emberekre van szüksége»* című tételt a kör pályázatra bocsátja. Míg *«Az élet a szív és az ész folytonos küzdelme. Hogyan kell a gyermekeket nevelnünk, hogy e küzdelemből mindig az erény és az erkölcs kerüljön ki győzedelmesen?»* című tételt *Erkner Lajos* újtövissalvai tanító fogja kidolgozni, illetőleg a jövő kör gyűlésen felolvasni. *A kör tagjai mindnyájan beléptek az «Országos Kath. Tanügyi Tanács» szociális szakosztályának sorába.* Végre elhatározta a kör, hogy a tartandó IV. egyetemes kath. tanítói gyűlésen két taggal, névszerint *Plank Antal* beregszászi és *Makull Mihály* mároki tanítóval fogja képviseltetni magát.

Tanítói díjlevelek. Az 1907. évi XXVII. t.-c. végrehajtására 76.000/907. sz. a. kiadott Utasítás 19. §-a értelmében minden iskolafőntartó köteles volt 1910. évi július hó 1-ig összes tanítói részére a törvényszerű ú. díjlevelet kiállítani. Most, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter 144.000/910. sz. a. az összes tanítók javadalmának értékelését elrendelte, az új díjlevelek is esedékessé váltak mindenütt. Hogy a tanítók részére telje

sen a törvény követelményeinek megfelelő díjlevelet adhasson az iskolafontartó, e célból Göndör Ferenc veszprémi kir. s.-tanfelügyelő okmányserző díjlevelet szerkesztett, amely a törvény rendelkezéseinek pontosan megfelel. A diószyóri papírra nyomott díjlevel kapható a szerzőnél. Negy darab ára utasítással együtt 1 kor. 20 filler.

Az Eötvös-alap pályázataira azzal hívjuk föl olvasóink figyelmét, hogy a pályázat határideje a múlttól eltérően május hó 31-én jár le. Azért ösztöndíjak és segélyek, valamint a Tanítók Házába való fölvétel tárgyában az Eötvös-alap Orsz. tanító-egyesület elnökségéhez intézendő jelentkezések az idén már május hó végéig küldendők. Székely Károly egyesületi titkárnak (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 47. sz.) lehetőleg azon tanító-egyesület elnöksége útján, melynek a jelentkező atyja tagja, illetőleg tagja volt. Később érkező jelentkezések csak kivételes esetekben vehetők figyelembe.

Ösztöndíjért csak azok a tanulók jelentkezhetnek, kik a polgári vagy középiskolák IV. osztályát már az 1909-1910. évben, avagy régebben jó sikerrrel elvégezték és jelenleg ezen iskolák magasabb osztályaiban tanulnak, avagy a tanítóképző-intézeteket, akadémiákat vagy pedig az egyetemeket látogatják. A pályázatból az itt föl nem sorolt olyan tanintézetekben tanuló ifjak és leányok sincsenek kizárva, amelyek tanulóiktól a fölvételkor megkövetelik a közép- vagy polgári iskolák vagy más osztályairól szóló bizonyítványt.

Ösztöndíjért az «Eötvös-alap» országos tanítói segélyegyesület rendes tagjainak gyermekei jelentkezhetnek, ha szüleiük évi tagsági díjukat már legalább 10 éven át beszületelték, vagy 40 korona örökös tagsági tőkét fizettek, avagy 50 korona részesjegyüket teljesen törlesztették.

Az ösztöndíjért jelentkezők mellekeli tartoznak: 1. az 1909-1910. évről szóló vegbizonyítványukat és az 1910-1911. évről szóló iskolai félevi értesítőjüket; 2. az illetékes tanintézet tanári karának ajánlatát; 3. azon iskolai hatóságoknak vagy tanítóegyesületnek, esetleg tantestületnek ajánlólevelet, amelyhez szüleiük tartoznak, illetőleg tartoztak; 4. a szüleiük által megszerzett egyesületi 50 koronás részesjegyet, avagy ha azok évdijs tagok, az 1911. évi tagsági díj befizetését igazoló nyugtátványt; 5. a folyamodó nevére pontosan megcímezett (név, lakóhely, megye, utolsó pósta) és 45 filléres póstabélyeggel fölszerelt kellő nagyságú borítékot az okmányok ajánlott visszaküldése céljából.

Az Eötvös-alap segélyösszegeiért jelentkezők okmányait az illetékes tanítóegyesület elnöksége vagy az illetékes egyházi vagy világi iskolai hatóság útján tartoznak az «Eötvös-alap» titkárához beküldeni. A jelentkezéshez csatolandó a) szegénységi, illetőleg orvosi bizonyítvány; b) az illetékes tanítóegyesületnek vagy iskolai hatóságnak ajánlólevele; c) az egyesületi 50 koronás részesjegy, avagy az 1911. évi tagsági díj befizetését igazoló nyugtátvány; d) a folyamodó nevére pontosan megcímezett (név, lakóhely, megye, utolsó pósta) és 45 filléres póstabélyeggel fölszerelt kellő nagyságú borítékot az okmányok ajánlott visszaküldése céljából.

A magyarországi tanítók Eötvös-alap-jával kapcsolatban álló Gyertyánffy-István-féle alapítvány 100 koronás segélyösszegét az Orsz. Ösztönbizottság az alapítólevel értelmében csak oly tanítónak, illetőleg tanítónőnek, esetleg ezek tanuló gyermekeinek adományozhatván, akiket az erre különben jogosítottak közül az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület saját szempontjából is kiválóan érdemesnek ajánl a megjutalmazásra, ezennel fölhívjuk az ezen segélyösszegre igényt tartó kartársakat, hogy kellően fölszerelt folyamodványukat f. évi május 15-ig az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület központi választmányához (Kolozsvár) nyújtsák be.

A Tanítók Házába való fölvételért jelentkezhetnek a budapesti és kolozsvári tudomány- és műegyetemen, vagy egyéb (érettségi bizonyítványt avagy tanítói oklevelet kívánó) fő- és szakiskolákon tanuló tanítók, tanárok és a tanügyi téren működő egyének kiváló előmenetelű, példás magaviseletű fiai, akiknek szülei

egyszersmind az «Eötvös-alap» (Országos Tanítói Segélyegyesületnek) rendes vagy rendkívüli tagjai s akik kötelezettségüknek az alapszabályokban körülírt módozatok szerint mindenben megelégtél s fiaik a főiskolai, szakiskolai vagy egyetemi tanulmányaiknak folytatásához szükséges előtanulmányaikat legalább is általános jó eredménnyel végezték.

A fölvételre jelentkezők a következő okmányokat tartoznak bemutatni: 1. születési bizonyítványukat; 2. végzett tanulmányaikról és erkölcsi magaviseletükről szóló bizonyítványokat; az évvégi bizonyítvány, ha még nincs meg, utólag beküldendő; 3. azt az okiratot, melynek alapján a Tanítók Házába a fölvételt jogosan kérhetik; 4. vagyoni és családi viszonyaikról szóló hiteles és kimerítő bizonyítványt; 5. ha a jelentkező valamely alapítványi helyet óhajtott elfoglalni, az illető alapító ajánlólevelét; 6. legújabb keletű hatósági orvosi bizonyítványt; 7. igazoló okmányt bármily oldalról és bármily csekély összegű segély vagy ösztöndíj elvételéről, vagy ennek ellenkezőjéről; 8. a folyamodó nevére pontosan megcímezett (név, lakóhely, megye, utolsó pósta) és 45 filléres póstabélyeggel fölszerelt kellő nagyságú borítékot az okmányok ajánlott visszaküldése céljából.

Mindaddig, míg az «Eötvös-alap» regibb tagjainak gyermekei és jobb előmenetelű folyamodók vannak, ezeknek a fölvételnél elsőbbség adatik. Egyenlő minősítéssel bíró jelentkezők közül az árvák és a nagyobb számú családtaggal megáldott szülők gyermekei részesülnek előnyben.

Alapítvánnyal bíró egyesek, egyesületek, jogszemélyek ajánlattételüknél ezen elveket szintén figyelembe venni kötelesek, miért is az illető alapítványra jelentkezők összes okmányai az ajánlattal az «Eötvös-alap» ösztönbizottságának május 10-ig bemutatandók. Később érkező ajánlatok nem vehetők figyelembe.

A Tanítók Házába fölvételt nyert ifjak az egész tanéven át lakást, fűtést, világítást, felügyeletet, reggelit, ebédet, vacsorát, mosást és esetleg orvosi kezelést élveznek. Az egészségügyi helyek ára mindkét Házban évi (10 hó) 440, 450 és 640 koronában, a félfizetéses helyek ára évi 220 koronában, a kedvezményes helyek ára pedig 100 és 340 koronában állapított meg. Az ingyenes helyekre fölvételnek teljesen árvák, az évi 100 koronás kedvezményes helyekre félárva, a féldíjas helyekre az alapítványt tett egyesületek ajánlottai s azon tagok fiai, kik már 20 évnél régebb tagjai az egyesületnek. A 340 koronás helyekre azon jelentkezők számíthatnak, kiknek atyja már 15 évnél tovább tagja az «Eötvös-alapnak»; míg ellenben azok, akik 10 évnél kevesebb ideig tagjai, mindkét házba csak az 540 koronás helyre vétetnek föl. A rendkívüli tagok (tanárok) gyermekei 640 koronás helyet igényelhetnek.

Az intézetben nyújtható kedvezménynek igénybevétele mindenkire egyaránt kötelező. Kötelező azonkívül minden egyes fölvett ifjúra nézve az «Eötvös-alap» választmányának ama határozata, mely szerint minden ifjúnak, minden időszakban, annyi tárgyból és olyan eredménnyel kell kollokválnia, illetőleg vizgálnia, amely legalább is tandíjmentesség elnyerésére jogosít. Ezen határozatnak be nem tartása az élvezett kedvezmény elvesztését, esetleg az intézetből való elbocsátást vonja maga után.

Az alapítványi helyre ajánlottaknak, ha a fölvételi föltételeknek egyébként is megfelelnek, csak a fölvétel biztosítottatik az Országos Ösztönbizottság részéről, egyébként tartoznak fizetni a féldíjas helyekre megállapított tartásdíjat.

A kolozsvári Tanítók Házába, amennyiben hely van, havi 70 korona fizetéssel oly főiskolai ifjak is fölvételnek, kiknek szülei nem a tanügy terén működnek és így az «Eötvös-alap» kötelékébe nem is tartozhatnak. Ilyenek a fölvétel iránt a kolozsvári Tanítók Háza gondnokánál 1911. évi szeptember hó 15-ig jelentkezhetnek.

A hiánytalanul fölszerelt jelentkezések az «Eötvös-alap» (Országos Tanítói Segélyegyesület) elnökségéhez

tói Segély-
lakik köte-
módzatok
olai, szak-
tatásához
alános jó

mányokat
ányukat ;
viseletük-
nyitvány,
zt az ok-
fölvételt
onyaikról
a a jelent-
glalni, az
hatósági
ily oldal-
östöndj
olyamodó
megye,
erelt kellő
zaküldése

tagjainak
vannak,
lő minő-
nagyobb
nevei része-
egszemé-
yelemben
a jelent-
vős-alap»
Később

gész tan-
reggelit,
st élvez-
Házban
fizetéses
s helyek
g. Az in-
évi 100
feldíjas
lottai s
az egye-
zők szá-
b tagja
10 éven
0 évnél
40 koro-
anások)

gényben-
ő azon-
Eötvös-
szerint
tyból és
g vizs-
érésére
élvezett
51 való

fölvételi
fölvétel
egyéb-
lapított

ly van,
ölvétet-
nek és
natnak,
Háza
kezhét-

Eötvös-
ségéhez

cimezve, lehetőleg az illetékes tabitőegyesület útján 1911. május hó 31-ig nyújtandók be Székely Károly titkárnál (VIII. Szentkirályi-utca 47. sz.). Az alapítványi helyekre pályázók jelentkezéseiket ugyancsak az Eötvös-alap elnökségéhez címezve, az alapítványt tett egyesek, egyesületek, jogszemélyek útján, azok ajánlataival ellátva küldik be 1911. év május hó 31-ig az Eötvös-alap titkárához.

A jelentkezéseket 1911. augusztus hó 20-ika táján az Eötvös-alap Osztóbizottsága intézi el s az illetéket a fölvételről azonnal értesíti, akik viszont szeptember hó 5-ig akár személyesen, akár írásban tartoznak az illető intézet gondnokánál jelentkezni. Aki a kitűzött napig nem jelentkezik, arra a fölvételi határozat érvényét veszíti.

A Tanítók Ferenc József házában létesített Józsa Mihály gondnok és neje Bárcsai Julia szobája — a magyar tanítószeggyűjtésnek és adományának eredményes címét viselő szoba alapítványi helyért folyamodhatnak felekezeti különbség nélkül mindazon jeles — jó eretségi bizonyítvánnyal rendelkező ifjak, kik a budapesti tudomány- és műgyetemen vagy más fő- és szakiskolákban ohajjták tanulmányaikat folytatni, vagy ezen intézeteknek már szorgalmazd és példás magaviseletű hallgatói. Igazolniok kell emellett azt is, hogy apjuk, illetőleg anyjuk a magyar királyság területén levő állami, községi vagy felekezeti elemi népiskolák vagy óvodák valamelyikeben mint tanító, tanítónő, óvónő működött vagy működik s mint ilyen, a vármegyei hivatalos tanítótestületnek, valamint az Eötvös-alap-nak (Országos Tanítói Segélyegyesületnek) tagja. Több folyamodó egyenlő minősítés mellett minden esetben elsőbbséget részesülnek az árvák, félárva, vagy akiknek családi, anyagi viszonyaik a hiteles hivatalos okmány szerint leginkább ráutalják az illetőt a külső segítségre, támogatásra.

Azok a folyamodók, kik erre az alapítványra igényt tartanak, kérvényüket az Eötvös-alap elnökségéhez már május hó 20-ig tartoznak benyújtani. A kérvényhez a Tanítók Házaiba való fölvétel tárgyában közzétett pályázati hirdetményben (l. fentebb) megkivánt mellékleteken kívül a magyar honosságot igazoló bizonyítványt és az illető vármegyei hivatalos tanítótestület elnökségének a kir. tanfelügyelő által is láttamozott ajánló levele is csatolandó. Az Eötvös-alap Országos Osztóbizottsága által kijelölt ifjúnak csak a Tanítók Házaiba való fölvétel biztosítottatik. A köztartásért a fölvett ifjú az Eötvös-alap közgyűlése által mindenkor megállapítandó köztartási díjnak a felét — ez idő szerint 27 koronát — köteles fizetni. A köztartásnak az intézetben való igénybevétele kötelező. Erre az alapítványra ez idő szerint oly egyéb föltételeknek megfelelő teljes árva is folyamodhatik, kinek szülei az Eötvös-alap-nak nem voltak tagjai.

Egyebekben szivesen ad fölvilágosítást Székely Károly, az Eötvös-alap titkára.

Kérelem. Kedves Tanítótestvéreim! Mély megilletődéssel olvasom kedves lapunk, a *Népnevelő* folyó évi március 26-án kelt 13-ik számában, hogy szeretett *Ertl Károly Lajos* tanítótestvérünket, ki Pakrácon tanított, hól a magyargyűlölő horvátok egy alkalommal este orvul egy doronggal hátulról leütötték, minek következtében hallását teljesen elveszítette, 9 évi tanítóskodás után 960 koronával végkielégítették. Négy kis gyermeke léven, ez az összeg elfogyott már s most jár faluról-falura s amit kap, hazaküldözgeti családjához, a különben most kórházból kikerült beteges ember, ki a saját hibáján kívül szerencsétlen s valóban a legnagyobb és legnagyobb segélyre szoruló helyzetbe jutott.

Sokat gondolkodtam azon, hogy *Ertl* testvérünkön miképpen lehetne gyorsan, alaposan és úgy ő, mint kedves családjá egész életére kiható módon segíteni, míg végre a környékbeli kartársakkal megbeszélve a dolgot, a következő megállapodásra jutottam: Nyissa meg Magyarország minden egyes katolikus tanítója az erszenyét ez alkalommal s vegyen ki belőle egy koronát, továbbá meghatározott szavakkal minden egyes katolikus tanító adja elő — ha a körülmények és viszonyok ezt

megengedik — a saját iskolájában a növendékei előtt *Ertl* kartársunk esetét s figyelmeztesse növendékeit, hogy aki akar, vagy akinek a szülői erre a célra adnak és ezt megengedik, az Úr Jézus nevében adakozzék tehetősége szerint egy kitűzött napon — nálam nemcsak 60 növendékem, hanem a szülők legtöbbje is adakozott — s azt a saját koronájával együtt néhány szívélyes vigasztaló szó kíséretében küldje el *Szigeti József (Kánya — Tolnam.)* főtanító kartársunkhoz a legrövidebb idő alatt, ki azt örömmel összegyűjti és a befolyt összegből a saját legjobb belátása szerint rendes és állandó tartózkodási helyet és az egész család részére egyszersmindenkorra biztos megélhetési alapot teremt, a szeretetteljes szavak pedig gyógyító balzsamként fognak hatni szeretett tanítótestvérünk és sokat szenvedett családja lelkére.

Kedves Tanítótestvéreim! Ne mosolyogjatok az itt előadott tervemen és ne térjetez fölötte egyszerűen napirendre azzal, hogy előolvasás után ad acta teszitek a lappal együtt, hanem mutassuk meg most, hogy mily mértékben szeretjük egymást. Ne csak a fizetésemeles és rendezés utáni vagy alkalmával legyünk összetartók, hanem egymás megmentése alkalmával is bizonyítsuk be, hogy köztünk: *Egy mindnyájuért s mindnyáju egyéért* harcol.

Ha van a szívetekben könyörület — mint hiszem, hogy van és emlíelve bizom is bennetek — ha lelki szeméitek elé tudjátok képzelni *Ertl* Károly testvérünk szerencsétlen, elesigázott, szomorú alakját, amint faluról-falura vándorol s a tanítói lak ajtaján batoratlanul kopogtat a maga és családjá részére egy kis jóakarattért, — ha látni vélitek szeretett kedves nője kísérti szeméit és négy kis éhező gyermekének összetett apró kis kezeit, amint felétek nyújtják, irgalomért kiáltva hozzátok — akkor nem hiszem, hogy köny ne facsarodjon szemetekből s előadott tervem szerint ne cselekedjetez.

Én is adtam és összegyűjtöttem, amit csak tudtam s míg növendékeim erre a célra hozott filléereiket élém rakták, hogy küldjem el ama négy kis bajtársuk részére, nem tagadom — sírtam.

Előre elgondoltam, hogy e kis polgariúk és leányok néhány kéro szavam után jobban megértettek, mint majd talán katolikus tanítótestvéreim, kik között talán igen sok fog akadni, kinek fülében a magasabb fizetési rangfokozatok bizonyos osztályába való helyezés alkalmával hullott képzelt aranyak csengése már oly területet foglalt el — tisztelet a kivételeknek — hogy az én könyörgő hangomnak már hely nem jutott. De kívánom, hogy ebben nagyon csalódjám, s akkor *Ertl* Károly testvérünk és családjá mentve van.

1897. év június 26-án a képesítő vizsgalat letévesése után Csurgón (Somogy.) én és *Ertl* Károly együtt ültünk az állami tanítóképző rajztermében mint osztálytársak s a következő szeretett osztálytársaimmal: *Balogh József, Bácsai Lajos, Bognár Pál, Bors Lajos, Binder Ferenc, Deák István, Doma Lajos, Gagy Frigyes, Hagató Károly, Hettlinger József, Keller István, Márkovits Lajos, Plauder János, Puska Károly, Vecsey Viktor, Vizi Gézával* együtt egy baráti szerződés megfogalmazásán dolgoztunk s midőn az elkészült, *Ertl* Károly, ki négy éven keresztül mint kítőno humorista volt ismeretes köztünk, most komoly arcot vágva így szolt: *Testvéreim! Baráti szerződésünk elkészült s én indítványozom, hogy adjunk most egymásnak egy testvéri csókot s e csók legyen mind megannyi pecsét e szerződésen, hogy mi egymást az életben is mindenkor szeretni, támogatni és segíteni fogjuk!* Fájdalom, éppen őt juttatta a sors közülünk olyan helyzetbe, hogy támogatásra és segítségünkre valóban rászorult.

Kedves osztálytársak! Kövessünk el mindent *Ertl* és családjá érdekében, mutassuk meg, hogy baráti szerződésünk alkalmával egymás iránt táplált meleg érzelmeink nem talmi garasok, hanem csengő koronák, melyekkel sietünk szerencsétlen testvérünk segítségére.

És még ti hozzátok szólok kedves tanítóno testvéreink!

Bátran kopogtatok nálatok *Ertl* Károly nője és kicsinyei érdekében, hisz a ti áldott jó szívetekből csak

a jószág, szeretet és könyörület sugárzik. Mondják el anyagi ártatlanságú leánynövendékeiknek és azok szüleinek, hogy míg ők kenyeret, kalácsot esznek és delin, szafin és selyembe öltöznek, addig szerencsétlen *Erll* Károly tanítóttestvérünk nőjét és gyermekeit a kegyetlen sors kopott rongyokba öltözteti és főtt krumpliból sem ad nekik elegendőt csak azért, mert tanítónak a nője és gyermekei.

Ti bennetek bizon legjobban, mert ahol a ti kezetek működik, ott a könyörölődik és a síró száj mosolyra áll.

Üdvözítő Jézus Krisztusom! Adj egy csepp könyörületet a magyar tanítóság szívébe és *Erll* Károly Lajos tanítóttestvérünk és családja mentve van!

Raposka. (Zalam.) Szabó József kántortanító.

Az úgynevezett országos tanítói szövetség gyűlése.
A magyar tanítók szövetségének igazgatótanácsa t. hó 10-én Budapesten ülést tartott, amelyen most már a tanítók ügyével is kezdenek foglalkozni. A kath. Tanügyi Tanács kebelében alakított szociális szakosztálynak azt a programját, hogy a beteg tanítókat segélyezni fogja, szintén programjába vette. És a gyűlésen az egyik azt jelentette, hogy több ezer koronát kaptak erre a célra egy meg nem nevezhető helyről. E tárgyban *Minke* Béla kérdést intézett az elnökhöz, mert a magyar tanítóságnak tudnia kell, hogy kinek tartozik hálas köszönettel és nem aldozza-e fel függetlenségét, szabad cselekvés-jogát egy pár ezer koronaért. Kérdésére választ nem kapott. A tanítók között ennél fogva az a telveles híre szállong, hogy a pénzt külföldi és hazai szabadság-mives páholyoktól kaptak. Mindkét feltehető esetben a szövetség hazafias működését tényleg veszélyeztetve látják. Rosszalló indítványt adtak be amiatt is, hogy a szabadgondolkodó tanítók gyűlését a szövetség elnöksége üdvözölte s ezáltal közösséget vállalt azoknak osztályharcot hirdető hazafiatlan határozataikkal. A szövetség, miután már korábban a fenntartóknak az iskolaterhektől kiürült pénztárára utalta a felekezeti és községi tanítókat fizetésjavítást kérő mozgalmukkal, nagy kegyesen elhatározta, hogy a tanítói fizetések rendezése és a nyugdíj-törvény revíziója tárgyában fölrótat intez a miniszterhez. Ily későn ébrednek a szövetségesek annak tudatára, hogy a tanítók érdekében is dolgozzanak, necsak a páholyok tanügypolitikai kérdéseim törjek a fejüket, nem számolva a vallásos és hazafias magyar tanítók igaz meggyőződésével.

A Kath. Sajtóegyesület levélzáró-bélyegeinek új sorozata most hagyta el a sajtót. A nagy gonddal és igazi műzfléssel készült bélyegeket művészi keret közepén Magyarország nevezetesebb szekersegyházainak és templomainak sikerült képe díszíti. Az ósrégi pannoni halmi monostor, a jaaki apátsági templom, a kassai dóm, az esztergomi bazilika, a pécsi, vaci, gyulathérvári, kálocsi és szombathelyi szekersegyházak, a lipótvárosi Szent István bazilika és a koronázó Mátyás-templom kerültek ez alkalommal sorra s mint halljuk, az egyesület e sorozatot még bővíteni fogja, mihielyt a most készült bélyegek elfogynak. Az új bélyegek négyféle színben (vörös, zöld, acélkék és barna) készültek s minden iv tartalmazza az összes fentebb elsorolt képeket. Amellett az árak mesésen olcsó, mert darabonként csak 2 fillérbe kerülnek. Megrendelhetők az összeg előzetes beküldése ellenében a Kath. Sajtóegyesület központi irodájában (Bpest, IV., Ferenciek-tere 7.), ahonnan hórmentve küldik meg a rendelőknek. A megrendelhető legkisebb mennyiség egy fél iv (60 darab) és ára 1 korona 20 fillér. Több egész ivet kitévő megrendelésnél a színek mindegyikét megkapja a rendelő! Az összeg beküldése alkalmával jelzendő, hogy a pénz levélzáró-bélyegéért köldetett. Igazán minden keresztény embernek kötelessége volna e bélyegek vásárlása és terjesztése, aminthogy egyházi hivatalaink is használhatnák e bélyegeket hivatalos levelezésük alkalmával. A bélyegéért betolyt összeget az egyesület a katolikus lapok támogatására fordítja, ezzel is bizonyoságot adván annak, hogy fillérekkel is szolgálhatjuk a jó ügyet.

TÁJÉKOZTATÓ.

Hitközségi iskolaadó. (S. E.) Az 1868. évi XXXVIII. t. c. 45. § a alapján a V. K. M. 1887. évi március hó 22 én kelt 26.287. számú rendelete ezeket mondja: a létező felekezeti iskolába járó más felekezeti gyermekek szülei úgy járulnak az iskola költségeihez, mint azon hitfelekezet tagjai, mely az iskolát fenntartja; az iskola fenntartási költségeihez a most említett törvény megállapításán felül való hozzájárulás tehát más felekezeti, önkényes elvállalás esetét kivéve, semmi körülmények között nem terhelhet. Az 1892. évi aug. 13 án kiadott 24.959. sz. rendelet meg kimondja, hogy a más felekezeti iskola költségeihez való hozzájárulás csak az iskola fenntartásával járó rendes kiadásokra terjed, de rendkívüli beruházási költségekre nem terjeszhető ki. — **Ki fizeti az iskolai adót?** (B. B.) Katonai személyekre és nyugdíjasokra a hitfelekezeti iskolai adó kivethető a V. K. M. 1889. évi dec. 10-án 38.659. sz. rendelete szerint, mely a cs. és kir. közös hadügyminiszter umhoz is elküldetett. — **Tanítók hadkötelezettsége.** 1. Áttétetheti magát tartózkodási helyéhez közelebb eső állomásra — hadkiegészítő parancsnoksága útján. 2. Fegyvergyakorlat alól csak betegség esetében mentik fel. Folyamodik a bevonulás előtt három héttel a hadkiegészítő parancsnoksághoz. Melléklendő az orvosi bizonyítvány.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

V. R. 1. Ha az állás rendszeresített és ha az uradalom nyugdíjellátásáról másképen nem intézkedik, akkor belép az országos tanítói nyugdíjintézet tagjai közé.
2. A korpótléket a fenntartóitól kerelmezi; a törvény kötelezően nem írja elő. — **Cz. J.** A választ megadtuk. — **B. B. M. 1.** Méltányos, hogy az iskolaszék előlegezze a tandiárpótlás kiutalásáig a szeptember hónaptól esedékes jarandóságát. Kerelmezze. **2.** Az április 11-én tartandó szünetet a törvény írja elő. Ekkor az iskolák iskolai ünnepet rendeznek. **3.** Forduljon útbáigazításért az egyházi főtanfelügyelőséghez. — **M. A. P. 1.** Igen, köteless megfizetni, ha a díjlevélben a fenntartó magára nem vállalta. **2.** A jegyzői teendők végzéséről ne mondjon le. A gondnoki teendők ellátására azonban nem kötelezhető. — **D. I. 1.** A hivatalból való nyugdíjaztatás, tekintettel 70 éves korára, hivatalból elrendelhető. **2.** Kerjen egy évi szabadságot és ez idő alatt az iskolaszék segéd-tanítót alkalmazhat. **3.** A Széchenyi-Kolonics féle ösztöndíj a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól kerelmezendő az egyházi főhatóság útján. Mellékletek: keresztlevél, működési bizonyítványok és hatósági erkölcsi bizonyítvány. — **G. F. 1.** Vonja össze az anyagot és a szükségesebb részt tárgyalja bővebben. **2.** A könyv megválasztása a felsőbb egyházi hatóság rendelete szerint intézendő, úgy, miként, azt a pléb. iskolaszéki elnök úr körvonalazta. A Szent-István-Társulat könyvjegyzékében megtalálja a szükséges könyvek címét. **3.** Igen, törvényesen előírt taneszköz, ami beszerzendő. A törvény is előírja. **3.** Fizetését havi vagy évnegyedi részletekben előlegesen kell, hogy kifizessék, ezt az 1907. évi XXVII. t. c. világosan előírja. — **M. F.** Az első ízben való kerel-mét az arcképes igazolványért adja be ismételtén, mert jogát nem veszíthette el, miután azért első ízben folyamodik. — **Sz. J.** A kert hasznélvezője a díjlevél szerint a tanító; ennél fogva az említett fák, kivágás után mint a kert hasznélvező jének, önnök tulajdonát képezik. — **K. B.** Levélben feleltünk.

Tartalom. *Mihályfi Ákos dr.*: Husvét. — *Giesswein Sándor dr.*: Manning bihoros mint keresztény szociálpolitikus. — *Ember Károly*: Népoktatásunk jüggő kérdései. VII. — (f.): Iskolai harc az Egyesült-Államokban. — *Ovenden Móríc*: A büntetés pedagógiája. — *Keresztény szociális ügyek.* *Kocsán Károly*: Fizetett expozitúrák? — *A IV. egyetemes kath. tanítói gyűlés.* — *Szemle.* Tanítógyűlés — tanítók nélkül. — *Irodalom, művészet.* *Kircz István*: A tanítók és az irodalom. — *Hírek.* — *Tájékoztató.* — *A szerkesztőség üzenetei.*

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **köte-**lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL :
Szent-István Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE :
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vánál egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja előre lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Reklamációkat csakis 8 napon belül veszünk
figyelembe. Későbbi pótlásokat példányonként 30 fillér beküldése ellenében teljesítünk.

Esztergomi érseki megye.

Bankai (Pöstyén mellett) róm. kath. kántortanítói
állásra pályázat hirdettek. Javadalmazása: két szoba,
konyha, kamra és díjvelé szerint 1134 kor. A földhaszon-
bér, amely a díjvelében 11 koronával szerepel, tényleg
123 koronát tesz ki. Stólajárandóság szokásjog szerint
meg van állapítva. Az orgonálásban jártas tanítónők is
pályázhatnak. A választás **április 24-én** d. u. 2 órakor.
Kérvények **Fehérváry Kálmán** ker. tanfelügyelő címére
Hrádek, Vágújhely mellett) küldendők. 332 2-2

A «Népnevelő» 14 ik számában közölt **bars-alsóváradi**
kántori állásra pályázat **április 25-ig** meghosszabbították.
Ez állás legjobban nyugalmazott kántortanítónak felel meg,
legelőszertibben mint jó mellékjövedelem. Az állás nem
terhes. 341 1-1

Egri érseki megye.

Jászfényszaru róm. kath. elemi népiskola II. fűtő-
tály tanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: a
községtől havi előleges részletekben 800 kor. törzsűzetés
s 200 kor. lakbér, az államtól 200 kor. fizeteskiegészítés
s a törvényszerű korpótlékok. Kertiletmény rendezés
alatt. Kérvények **április 23-ig Hebrony Kálmán** iskola-
széki elnök úrhoz küldendők. Az állás május 1-én el-
foglalandó. 340 1-1

A «Népnevelő» 12 ik számában a **sajómercsei** kántor-
tanítói állásra hirdetett pályázatot **április 20-iki** válas-
zási határidővel meghosszabbították. 339 1-1

Besztercebányai egyházmegye.

A **handlovai** (Nyitra m.) alsóégyi róm. kath. elemi
népiskolához pályázat hirdettek. Évi fizetése 1000 kor.,
kertiletmény fejében 20 kor. Lakása egy szoba és kamra.
Kellően felszerelt kérvények (működési, orvosi, keresz-
telési és illetőségi bizonyítványok szükségese) **április**
22-ig alulírt iskolaszéki elnökhöz küldendők **Czeizel**
László esperes plébános Handlova. 327 2-2

A **turócszentmáriai** róm. kath. kántortanítói állomásra
május 7-ig pályázat hirdettek. Javadalma: államszegély-
lyel 1000 kor. majdnem kizárólag készpénzben, új, szép
lakás kerettel és gazdasági épületekkel. A kellően fel-
szerelt kérvények a turócszentmáriai plébániai hivatalhoz
küldendők be (u. p. Znióvárálja). 342 1-1

Pécsi egyházmegye.

A sásdi (Baranya m.) plébániához tartozó **Hörnyék**
főközségben megüresedett kántortanítói állásra pályá-
zatot hirdetek. Javadalma: megfelelő lakás és házikerten
kívül 2 kat. hold 564 □ öl szántóföld, 4 öl tűzifa, párbér
mintegy 130 házaspártól, készpénz és 208 kor. állam-
segély 1000 koronáig kiegészítve. Tannyelv magyar, de
a német nyelv tudása is kötelező, mivel temetéseknél
a német nyelv is használatos. Kötelessége a köznapi és
ismétlő tanköteleseket oktatni, a helyi kántori teendőket
elvégezni (templom nincs) díjvelé szerint. Személyes
megjelenés nem szükséges, de óhajtnak az iskolaszéki
tagok. Pályázati határidő **április 25. Szücs József** iskola-
széki elnök. 343 1-1

Szepesi püspöki megye.

Kántorságban jártas, tótul tudó egyént két hónapra
sürgősen keresek. Bővebbet a szepesváraljai róm. kath.
plébánián. 344 1-1

TANÍTÓGYŰLÉSEK.

A **verebélyi kerület róm. kath. tanítói köre** i. évi
május hó 4-én Verebélyen, a róm. kath. iskolában tartja
a fél 9 órakor kezdődő szentmise után körgyűlést a
következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó, egyház-
hatósági és évi jelentések. 2. **Somogyi** Aladar emlék-
beszédet mond **Veszely István** felett. 3. A múlt évi
körgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése.
4. Hogyan mozdíthatja elő a tanító a kisdédovási ügyét?
Vitatéi, előadó: **Miklóska Károly**. 5. Címország.
Felolvassa **Kántor István**. 6. A beadott irasbeli munkák
bírálatára és a díjnyertes munka felolvasása. 7. Jelentés a
pénztár állapotáról és a felmentvény megadása. 8. Az
elnökséghez már előzőleg beterjesztett indítványok tár-
gyalása.

A **dunaszerdahelyi alesperesi tanítói egyesület évi rendes**
kögyűlést Dunaszerdahelyen, 1911. évi április hó 20-án
a római katolikus iskola helyiségében tartja meg a
következő tárgysorozattal: 1/2 9 órakor szentmisg. 1/2 10
órákor a kögyűlés kezdete. 1. Elnöki megnyitó. 2. Válto-
zások bejelentése. 3. Körlevelek felolvasása. 4. A múlt
évi kögyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 5. A pozsony-
vidéki népnevelők egyesülete által hozott javaslatok
főltti határozathozatal. 6. Pénztáros jelentése. 7. Könyv-
táros jelentése. 8. A IV. egyetemes katolikus nagy-
gyűlésre kiküldötték jelölése. 9. A jövő évi pályatetelek
kiüintetése. 10. Indítványok. Az 1912. évre szóló pályá-
tetelek: 1. Mintatanítás a történelemből. 2. Milyen legyen
a földrajz tanítás módszere, hogy az átvett anyag mara-
dandó legyen.

Az **újványi római katolikus esperesi kerület tanító-**
körének 1911. évi május hó 4-én délelőtt 10 órakor a
zsarnócai római katolikus iskolában tartja **rendes**
gyűlést a következő tárgysorozattal: 1. 10 órakor szent-
mise. 2. Jegyzőválasztás. 3. **Lábay Gyula** zsarnócai
kántortanító üdvözlése 40 éves szolgálati jubileuma
alkalmából. 4. **Kovacsik Nándor** geletneki osztálytanító
gyakorlati tanítása. 5. **Fekete** Augusztina dőcfürészi
tanítónő felolvasása «A nő nevelése szociális szempont-
ból» címen. 7. Esetleges indítványok tárgyalása. 8. Tag-
sági díjak befizetése.

A **maroskerületi római katolikus tanítóegylet** 1911.
évi április hó 27-én Nyáradhelyen a római katolikus
iskolában tartja **tavaszi vándorgyűlést** egybekapcsolva
kögyűléssel, a következő tárgysorozatokkal. A **vándor-**
gyűlés tárgysorozata: 1. Délelőtt 1/2 10 órakor szentmise
«Veni Sancteval». 2. Tanítások bírálatára bírálok kikül-
dése. 3. Gyakorlati tanítást tartanak: **Pap Gyula** és **Imre**
Sándor. 4. Elnöki megnyitó. 5. Elnöki előterjesztések.
6. Tejszövetkezetekről értekeznek: **Bolykó Máté**. 7. Fize-
tés-ügyünk, ismerteti: **Osváth Miklós**. 8. Nyugdíjügyünk
revizója, ismerteti: **Ferenzi Sándor**. 9. Felolvasás:
Paál Lajos. 10. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének hitelesi-
tése. 11. A gyakorlati tanítások méltatása. 12. Indítvá-
nyok. 13. A jövő gyűlés helye és tárgysorozatának meg-
állapítása. — A **kögyűlés tárgysorozata**: 1. Elnöki meg-
nyitó. 2. Elnöki előterjesztések. 3. Jelentés a pénztár
állásáról, a pénztár megvizsgálása. 4. Jelentés a könyv-
tár állásáról. 5. Alapszabálmódosítás az 1909. évi
gyűlés 5. III. a. hozott határozat alapján. 6. Tisztújítás.
7. Indítványok.

Első magyar vill. erőre berend. hangszergyár.

Stowasser János

császári és kir. udvari szállító,

a m. kir. operaházi tagok, budapesti színházak, zeneakadémia, zenedék, az összes fővárosi iskolák stb. szállítója, a hangfokozó gerenda és a javított Rákóczi-tárogató feltalálója.

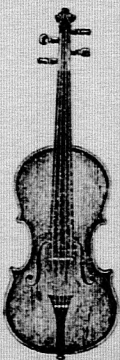
Budapest, II., Lánchíd-u. 5. sz.

Gyár: II., Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb vonós
és fuvós hangszergyára.

Ajánlja mindenemű saját gyárában készült hangszereit, úgyszintén hurokat és hangszer-alkatrészeket; hegedűk vonóival 8 koronától.

Hangfokozó-gerenda, mely által bármely hegedű, gordonka, heillesztése után sokkal jobb, erősebb hangot nyer (biztos siker). 283-11.

Tárogatók 70 koronától.

Harmoniumok 90 koronától.

Pedál-harmoniumok legolcsóbb gyári árban.

Tanérőknek kedvezmény!

Javítások a legművészebb kivitelben. — Árjegyzék kívánatra ingyen bérmentve.

Elismert elsőrangú műremek csak a Zimmermann-féle harmoniumok!

Az előkelő valódi Zimmermann-féle

HARMONIUMOK

legelőnyösebben beszerezhetők közvetlen a monarchia vezér-képviselőitől.

HÖRL NÁNDOR
Pozsony, Ferenciek-tere 4.

Főtiszt. papság és tanároknak kényelmes részletfizetés.

Harmonium-katalogus ingyen!

Üzletek: Lépese, Szent-Pétersvár, Moszkva, Riga és London.

ORGONAÉPÍTÉSI MUINTÉZET

RIEGER OTTÓ

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, vilámos gépekkel berendezett cs. és királyi udvari orgonagyára

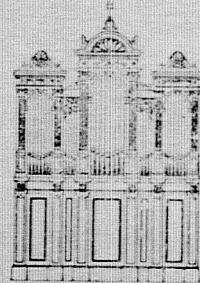
Budapest, VII., Garay utca 48.

Cs. és királyi udvari szállító.

A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntette. Kedvező fizetési feltételek mellett pneumatikai nemes-hangu orgonákat szállít. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít.

Tervezeteit és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

04 2-52

Szőlővessző, szőlőoltvány eladó

a legjobb minőségben, legolcsóbban. Gyökeres szőlőoltvány, gyökeres szőlővessző, sima szőlőoltvány, sima szőlővessző, a legjobb csemege- és borsfajokban és gyökeres és sima Riparia Portalis.

Szőlőoltványtelep rész.-társ., GYÖNGYÖS. FINOM HEGYI BOROK.

Lelkiismeretes kiszolgálás. ♦ Árjegyzék ingyen.

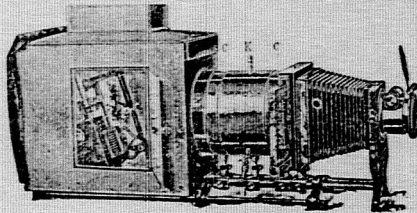
163 10-10

MARX és MÉREI

tudományos műszerek gyára

VI., BULCSÚ-UTCA 7. : : : TELEFON 21-06.

Vetítógépek, diaposítók, fizikai és egyéb tanítási eszközök.

Felekezeti iskolák teljes felszerelése az új tantervszerint.

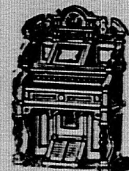
Árjegyzék díjtanul küldetnek. 404-26

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 25/B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-méretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyako. orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig.

Tanérőknek s lelkésznek különös százelkedmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

93

ÁLLANDÓ MŰKIÁLLÍTÁS.

A Szent-István-Társulat műkereskedésében beszerezhetők az elsőrangú hazai és külföldi művészek vallásos tárgyú eredeti festményei és azok reprodukciói jutányos áron és kényelmes havi részletfizetés mellett.

Tessék képesjegyzéket kérni.